

La influència de l'entorn familiar en el desenvolupament de comportaments de risc relacionats amb el consum d'alcohol i tabac en adolescents

---

*Universitat de Girona – Facultat d'Educació i Psicologia
Treball Final de Grau de Pedagogia*

Alumne: Roger Simon Prat
Tutora: Mònica Carbó
Curs: 2023-2024
Data d'entrega: 5 de juny del
2024

AGRAÏMENTS

Vull expressar el meu sincer agraïment a la meva tutora, Mònica Carbó, per la seva paciència i comprensió al llarg de tot el procés de realització d'aquest treball. També vull agrair a en Joan Puiggali per la seva valuosa ajuda en la part pràctica del treball. La seva col·laboració ha estat clau per assolir els objectius proposats. Finalment, vull donar les gràcies als meus companys d'universitat i a la Tania Heras, que sempre han estat al meu costat, oferint-me suport i ànims quan més els necessitava.

Sense vosaltres, aquest treball no hauria estat possible.

Aquest poema captura la complexitat i els canvis constants que experimentem durant l'adolescència:

*Y de repente apareció en mi rostro
Un rostro de extranjero
Y eras también yo mismo:
Era yo que crecía,
Eras tú que crecías,
Era todo,
Y cambiamos
Y nunca más supimos quiénes éramos,
Y a veces recordamos
Al que vivió en nosotros
Y le pedimos algo, tal vez que nos recuerde,
Que sepa por lo menos que fuimos él, que hablamos
Con su lengua,
Pero desde las horas consumidas
Aquel nos mira y no nos reconoce.*

Pablo Neruda

RESUM

Aquest treball d'investigació explora la relació entre l'entorn i dinàmiques familiars i el consum de substàncies, com l'alcohol i el tabac, en adolescents. Utilitzant una mostra de 47 adolescents, s'han avaluat quatre estils educatius (autoritiu, autoritari, permissiu i indiferent) i quatre estils d'aferrament (segur, evitatiu, ansiós i desorganitzat). També s'ha tingut en compte com a variable, el consum de les substàncies per part dels progenitors. A través de qüestionaris es van recollir dades per cercar possibles associacions significatives entre variables. Els resultats indiquen que els estils educatius autoritaris i indiferents estan associats amb un consum més alt de tabac i alcohol, mentre que l'estil autoritatiu sembla ser protector contra aquestes substàncies. En termes d'aferrament, els adolescents amb un estil segur tenen menys probabilitats de consumir alcohol freqüentment. Per altra banda, no s'ha pogut realitzar una associació entre la freqüència de consum de les substàncies per part dels adolescents i el consum dels progenitors.

Paraules clau: Adolescents, estils educatius, estils d'aferrament, consum de substàncies, alcohol, tabac, dinàmiques familiars, comportaments de risc.

ABSTRACT

This research investigates the relationship between family environment and dynamics and substance use, such as alcohol and tobacco, among adolescents. Using a sample of 47 adolescents, four parenting styles (authoritative, authoritarian, permissive, and indifferent) and four attachment styles (secure, avoidant, anxious, and disorganized) were assessed. The potential substance use by parents was also considered as a variable. Data were collected through questionnaires to explore possible significant associations between the variables. The results indicate that authoritarian and indifferent parenting styles are associated with higher tobacco and alcohol consumption, while the authoritative style appears to be protective against the use of these substances. In terms of attachment, adolescents with a secure style are less likely to consume alcohol frequently. On the other hand, no association was found between adolescents substance use frequency and parental substance use.

Keywords: Adolescents, parenting styles, attachment styles, substance use, alcohol, tobacco, risk behaviors, family dynamics.

ÍNDEX

---

1. INTRODUCCIÓ.....	2
1.1 Motivacions i Justificació.....	2
1.2. Objectius.....	4
2. APROXIMACIÓ TEÒRICA.....	6
2.1 La importància de l'etapa de l'adolescència.....	6
2.2 Descripció i definició dels comportaments de risc.....	10
2.3 El consum d'alcohol i tabac en adolescents.....	11
2.4. La relació familiar com a detonant dels comportaments de risc.....	12
2.4.1 L'autonomia de l'adolescent.....	12
2.4.2 Estils educatius.....	13
2.4.3 Estils d'aferrament.....	16
2.5. El consum d'alcohol i tabac per part de la família com a detonant.....	19
3. METODOLOGIA.....	21
3.1. Objectiu de la recerca.....	21
3.2. Disseny, instrument i mostra.....	21
3.2.1 Disseny i paradigma emprat.....	21
3.2.2 Instrument.....	23
3.2.3 Mostra.....	24
4. ANÀLISIS DELS RESULTATS.....	26
4.1. Anàlisi de les dades descriptives.....	26
4.2. Correlació entre l'Edat d'inici de consum i el Gènere dels enquestats.....	27
4.3. Correlació entre estils d'aferrament i freqüència de consum.....	28
4.3.1. Taula Creuada: estils d'aferrament i freqüència de consum d'alcohol.....	28
4.3.2. Taula Creuada: estils d'aferrament i freqüència de consum de tabac.....	29
4.4. Correlació entre estils educatius i freqüència de consum.....	31
4.4.1 Taula Creuada: estils educatius i freqüència de consum d'alcohol.....	31
4.4.2 Taula Creuada: estils educatius i freqüència de consum de tabac.....	33
4.5. Correlació entre el consum de substàncies per part dels pares i la freqüència de consum dels adolescents.....	34
4.5.1 Taula Creuada: consum d'alcohol dels pares davant dels adolescents i freqüència de consum dels adolescents.....	34
4.5.2 Taula Creuada: consum de tabac dels pares davant dels adolescents i freqüència de consum dels adolescents.....	35
CONCLUSIONS DE LA RECERCA.....	37
LIMITACIONS I PROPOSTES DE MILLORA.....	43
APORTACIÓ AL BAGATGE DE LA PEDAGOGIA.....	44
REFERÈNCIES.....	47
ANNEXOS.....	51

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Motivacions i Justificació

Per començar, cal destacar que el treball presentat a continuació pretén mostrar la influència que suposa l'entorn familiar respecte al desenvolupament dels fills, en l'etapa de la vida coneguda com a adolescència. Per tant, aquest treball de fi de grau cercarà en tot moment tenir l'adolescent com a centre i s'analitzaran diversos punts o factors determinants en el seu desenvolupament. Els factors que s'analitzaran pretenen mostrar la influència que aquests exerceixen en els adolescents i fins a quin punt els condicionen en direcció a un possible comportament de risc. El treball no se centrarà a destacar, únicament, els tipus de comportaments de risc existents i les seves conseqüències, sinó que es pretén visibilitzar la influència de l'entorn familiar com a condicionant.

Les motivacions que m'han portat a dur a terme un treball amb aquesta temàtica i intencions s'originen en la meua etapa acadèmica i posteriorment de pràctiques. En primer lloc, ens situaríem a l'etapa final de secundària on em vaig començar a interessar per les ciències de l'educació i a preguntar-me si m'agradaria exercir una feina dins aquest món. Aquesta pregunta a mi mateix, em va portar a fixar-me molt en la feina que feien els docents, ja que eren un exemple de primera mà del que podia suposar el meu futur. Seguidament, em vaig adonar que no només m'havia de fixar en els docents sinó que un element indispensable en l'educació eren els alumnes i, per tant, vaig començar a observar les conductes i comportaments dels meus companys dins l'aula. Aquest fet em va permetre adonar-me de moltes conductes i fets que succeïen a l'aula i que fins aquell moment m'havien passat desapercibuts. És a dir, vaig començar a notar els canvis en la conducta dels meus companys i a adonar-me de possibles comportaments que avui dia, tinc el coneixement per saber que requeririen ajuda o intervenció. Llavors, en aquell moment no era conscient del que això suposava per ells, però el fet de veure com aquests comportaments afectaven la seva vida, fos amb conductes agressives o fins i tot amb autolesions, em feia ser conscient que alguna cosa no s'estava fent bé. No era capaç d'entendre per què alguns companys podien arribar a

conductes, des del meu punt de vista, tan extremes, si semblava que estiguessin bé i no els faltava de res.

En segon lloc, el que fins aleshores havia viscut a la secundària va continuar passant a l'etapa de batxillerat. Tot i que vaig anar a un centre diferent que en l'etapa anterior, vaig poder seguir observant com els meus nous companys també tenien comportaments que s'escapaven a la meva comprensió.

Malgrat això, en aquest centre la intervenció per part del docent era mínima i això encara em feia pensar més en què aquells joves necessitaven una ajuda que ningú els donava. Avui dia, considero que sí que podria ajudar a aquells companys, però en aquell moment, la meua capacitat arribava simplement a comentar-ho a casa. Els meus pares solien dir-me que no em fiques en la vida dels altres i, per tant, jo em limitava a observar i a pensar que la seva família ja actuaria.

Finalment, el que realment m'ha acabat impulsant a investigar i estudiar els comportaments de risc va ser la meua estada de pràctiques a la Fundació Oscobe de Girona. En aquest centre vaig coincidir majoritàriament amb joves d'entre 16 i 24 anys. Principalment, es tractava de joves que per diferents motius s'havien sortit del sistema educatiu, tenien comportaments de risc, dificultats socioeconòmiques... i que acudien a la fundació en cerca d'un certificat que els ajudés a trobar feina. En aquella ocasió vaig poder observar durant mesos a joves que havien patit moltes dificultats que els havien portat a agafar un camí fàcil, que implicava deixar els estudis secundaris i tancar-se en ells mateixos. Eren joves que necessitaven una orientació i intervenció, que volien tenir un suport i ser ajudats, però que l'escola no havia tingut la capacitat de fer-ho. El primer que em va sorprendre va ser la diversitat de perfils dels joves que acudien a la Fundació. És a dir, quan parlem de comportaments de risc, és molt fàcil pensar, que la causa són dificultats socials, econòmiques o acadèmiques. Malgrat això, em vaig trobar amb joves que trencaven totalment aquest estereotip, és a dir, joves que tenien bones capacitats socials i acadèmiques, i que a casa podien disposar d'alta capacitat econòmica, però que, així i tot, havien acabat a un lloc on ningú esperava. Això em va fer interessar en què podia condicionar aquesta situació, i observant i escoltant el que ells deien, em vaig adonar de la importància del vincle i les relacions familiars.

Finalment, vaig decidir centrar-me en els comportaments de risc dels adolescents, condicionats per la família, i concretament relacionats amb el consum d'alcohol. Com que investigar tots els comportaments de risc existents és una tasca massa àmplia i ambiciosa, en aquest treball he optat per centrar-me en una conducta que, avui dia, considero molt arrelada i normalitzada en els joves. L'objectiu del treball és investigar els condicionants del comportament de risc, centrant-nos en el nucli i entorn familiar. Aquest entorn exerceix un paper amb molt de pes en el desenvolupament dels adolescents i això significa que una possible prevenció permetria ajudar als joves abans d'arribar a uns comportaments amb greus conseqüències per la seva salut i la seva qualitat de vida. Resumidament, la pregunta de recerca en la qual es basaria el següent treball seria: fins a quin punt l'entorn familiar arriba a afectar en l'aparició de comportaments de risc a través de la seva pròpia conducta, estil de vida i exercici educatiu. Estudiarem en concret quin efecte produeix la presència de l'hàbit de consum de substàncies tòxiques com l'alcohol i el tabac en l'entorn familiar en la relació educativa que estableixen els pares amb els fills.

1.2. Objectius

L'objectiu general que persegueix aquest treball de fi de grau, basat en la recerca, investigació i prevenció dels comportaments de risc en adolescents és el següent:

OBJECTIU GENERAL

- Analitzar la influència de l'entorn familiar en el desenvolupament dels adolescents i la seva relació amb els comportaments de risc.

A partir d'aquest objectiu general, es poden desplegar els següents objectius específics:

OBJECTIUS ESPECÍFICS

- Investigar les dinàmiques familiars i la repercussió en el comportament dels adolescents.

- Identificar els factors condicionants que poden conduir als adolescents a adoptar diversos comportaments de risc.
- Determinar la freqüència del consum d'alcohol i tabac entre els adolescents segons el seu estil d'aferrament.
- Demostrar la relació entre els estils educatius dels pares i el consum d'alcohol i tabac entre els adolescents.
- Analitzar com afecta per l'adolescent la presència de substàncies com l'alcohol i tabac en l'entorn familiar.

2. APROXIMACIÓ TEÒRICA

2.1 La importància de l'etapa de l'adolescència

Un cop expressat el tema i les intencions del treball, constatem que aquest treball ha de centrar-se, d'entrada, en la figura de l'adolescent. Començarem, doncs, per una definició el màxim d'exhaustiva i acurada de l'etapa de l'adolescència, que ens permeti observar la importància d'aquesta en el desenvolupament de les persones

L'etapa de l'adolescència és una etapa vital, una etapa de molts canvis, tant en l'àmbit físic com en el psicològic. A l'individu li canvia el cos, la manera de pensar, la visió d'allò que té al voltant... Per tant, no només canvia l'aparença sinó que es tracta d'un canvi de l'exterior i de l'interior de les persones. En aquest procés de canvi, un dels elements més importants és la maduració de l'activitat cerebral, que viu un procés de desenvolupament que permetrà a l'individu esdevenir un ésser que disposi de capacitat reflexiva, de presa de decisions o de consciència pròpia.

El terme adolescent prové del llatí "adolescere" que tindria dos significats, tenir certa imperfecció o defecte i també creixement i maduració (Güemes-Hidalgo, Ceñal & Hidalgo, 2017). L'adolescència es considera una etapa de creixement i desenvolupament de la persona, durant la qual, aquesta cerca una identitat i manera de ser, a més d'un lloc a la societat. Diversos autors etiqueten aquesta etapa com l'etapa del canvi o com comenta Moreno (2006, p.11), una etapa de transició. La mateixa autora diferencia diverses fases, que anomena subetapes, dins la mateixa etapa de l'adolescència. En primer lloc, parla d'una adolescència primerenca, entre 11-14 anys, en segon lloc, tenim una adolescència mitjana, entre 15 i 18 i finalment una adolescència tardana a partir dels 18. Per altre costat, la pàgina web de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) informa que l'adolescència és una etapa que implica canvis en el creixement físic, cognitiu i psicosocial; i l'engloba entre els 10 i 19 anys.

Entenem que el concepte d'adolescència presenta una diversitat de concrecions i classificacions. Seguint la classificació en subetapes de Moreno (2006), ens centrarem en l'adolescència primerenca, la subetapa etapa inicial que marca el camí a desenvolupar.

Durant aquesta subetapa tenen lloc un gran nombre de canvis físics i contextuais. La determinació exacta del seu inici i el seu final és complexa, ja que els criteris cronològics són només una guia aproximada. S'afirma que l'adolescència abasta des del final de la infància fins a la consecució de la maduresa. És important definir què implica aquest procés de maduració, per entendre el que representa en l'adolescent.

Segons Moreno (2006), en les etapes adolescents parlem d'una maduresa biològica quan fem referència al desenvolupament físic i sexual, relacionat amb l'inici de la pubertat. Tot i que podem considerar la pubertat com un marcador a destacar de l'inici de l'adolescència, aquesta no es limita només als canvis biològics, sinó que també es desenvolupen transformacions a escala psicològica, social i cultural.

Seguidament, en paral·lel amb la maduresa biològica cal prendre en consideració la maduresa psicològica. Aquesta es caracteritza per la creació i definició de la identitat. En aquesta etapa es produeix l'inici de la construcció d'una nova concepció d'un mateix, el desenvolupament de cert grau d'autonomia emocional, la interiorització valors i l'adquisició d'una actitud davant de la societat.

En darrer lloc, es parla també d'una maduresa social, la qual està lligada amb el procés d'emancipació que permetria als joves assumir una total autonomia, i ser considerats adults. Per tant, aquesta maduresa implica independència econòmica, una correcta autogestió de recursos, i l'establiment d'una llar pròpia.

En resum, tot i que l'OMS i altres autors tracten de delimitar l'adolescència i la seva extensió en la vida de les persones basant-se en l'edat o desenvolupament físic, altres autors com Moreno (2006), tenen en consideració que les etapes de l'adolescència poden variar segons els aspectes de la maduresa que considerem. També remarca el fet que les etapes i el període d'adolescència estan influïdes per les característiques individuals de cada persona, així com pels factors socials, culturals i històrics.

Obviant el fet de delimitar el que engloba l'etapa d'adolescència, si ens centréssim només a plantejar una definició, ens trobaríem davant la problemàtica que cada ciència li dona un significat diferent a tenir en compte.

Des del punt de vista de la sociologia, l'adolescència es concep com un període de desenvolupament d'identitat i autonomia pròpia, fent especial èmfasi en la influència exercida pel context social i cultural en el desenvolupament de l'individu vers la seva maduració. En l'àmbit de la medicina i les ciències de la salut, s'hi fa referència com a període, comprès entre la infantesa i l'adultesa, de canvis importants en l'àmbit fisiològic i neurològic.

En tots els casos i des de tots els àmbits els experts destaquen l'adolescència com una època de canvis que no només afecten el present que viu el jove sinó que condicionaran el seu futur. Humberto Acosta (1993) es refereix a l'adolescència com a crisi, que disposa de diferents nivells i amb repercussions de gran importància. En aquest sentit, l'autor emprà la paraula crisi per indicar un canvi o punt d'inflexió, on les decisions que es prenguin i els factors que s'involucrin determinaran els resultats del desenvolupament de l'adolescent. L'autor subratlla la influència que l'adolescent rep de la societat i cultura, arribant a afirmar que ser adolescent és un fenomen cultural amb impacte en l'àmbit social. A més, parla sobre aquesta crisi com un fenomen que no només afecta els adolescents sinó que els pares, la família, societat i institucions també reben les conseqüències d'aquesta etapa de transició. Finalment, destaca que en aquesta transició, tant joves com adults han d'afrontar la crisi com a part del creixement i desenvolupament, adaptant-se als límits i canvis que apareixen.

Seguint Acosta, cal destacar també l'aparició de nous protagonistes en l'etapa de l'adolescència. En aquest cas i en l'extensió del document, es destacarà a la família i, concretament, els pares per poder mostrar la importància del seu paper en el desenvolupament dels joves.

Lillo (2004) sosté que el que caracteritza aquesta etapa és la simultaneïtat de comportaments infantils i adults que succeeixen en el mateix món intern de l'adolescent, els quals tenen gradualment amb el pas del temps, una transició cap a comportaments més adults. Aquesta dualitat remet d'alguna manera al concepte de crisi destacat per Humberto (1993), al qual ens hem referit anteriorment, segons el qual, els joves poden exhibir comportaments tant infantils com adults, generant confusions fins i tot en els mateixos adults. Aquesta etapa de la vida és més susceptible a l'aparició de trastorns en múltiples àrees, a causa de pressions internes i externes que pateixen i experimenten els adolescents. A més, durant l'adolescència, el cervell encara està en desenvolupament, especialment les àrees relacionades amb les emocions i el control dels impulsos. Per tant, l'assumpció de riscos pot atribuir-se a la immaduresa del cervell.

Per tot això, és raonable constatar que en el desenvolupament de l'adolescència, el vincle amb els pares, la relació amb les amistats i la percepció d'un mateix com a persona tenen un paper fonamental. Els adolescents passen d'una situació de dependència emocional dels pares i l'entorn a l'adquisició gradual d'independència afectiva. Els adolescents comencen a veure's a ells mateixos com a persones madures, amb poder de decisió, un cos propi i una identitat en formació. És a dir, aquesta etapa implica obrir-se al món exterior per descobrir els límits de les seves capacitats

2.2 Descripció i definició dels comportaments de risc

Per començar a introduir el concepte dels comportaments de risc, és necessari donar una explicació del que aquests representen i la forma en què aquests es poden presentar. Paredes i Patiño (2019), descriuen els comportaments de risc com totes les activitats que augmenten la probabilitat de perdre la salut i contribuir a una mort o discapacitat.

Com s'ha esmentat anteriorment, l'adolescència és una etapa de canvis constants que afecten la manera de pensar, actuar o comportar-se dels joves. Aquest procés de canvi i cerca de la identitat, porta l'adolescent a viure experiències noves, per les quals potser no està preparat. L'adolescent viu situacions que provoquen canvis en el seu comportament, canvis en la vestimenta, la forma de parlar i fins i tot hàbits i actituds. Tot això, amb l'objectiu de la recerca personal per trobar un lloc on encaixar dins la societat. A vegades, aquestes conductes són les que els condueixen i situen en un camí més problemàtic a l'hora d'inserir-se en el món. Com diuen Rosabal et al. (2015), en l'etapa de l'adolescència prevalen les conductes de risc, que s'identifiquen com aquelles accions voluntàries o involuntàries, que realitza l'individu o la comunitat i que poden tenir conseqüències perjudicials. De fet, aquestes conductes de risc, sovint, no són reconegudes per l'adolescent, sinó que es reconeixen com un fet habitual, per l'actitud passiva amb la qual veu la vida (Hernández-Holguín et al.,2016).

Tot i que la nostra recerca se centrarà en l'alcoholisme en adolescents, un cop exposada la definició de comportament de risc, és important també indicar-ne alguns exemples concrets per tal de poder identificar-los en les diverses formes que poden adoptar en la realitat. Ens centrarem a definir i investigar sobre l'alcoholisme en adolescents, però no podem obviar anomenar la resta de comportaments de risc existents i amb molt de pes en l'adolescència.

Els comportaments de risc poden adoptar diverses aparences, però tots reflecteixen un mateix patró: l'obtenció d'una satisfacció a través d'una determinada conducta sense una anàlisi prèvia de les conseqüències no desitjades. Segons Boyer (2006), aquests comportaments es basen en un efecte de plaer immediat, però el qual obvia les futures conseqüències d'aquestes accions. (citada per Viejo i Ortega, 2015, p.112). En el mateix document, Gardner i Steinberg (2005), expliquen que a l'adolescència es troba el pic de comportaments de risc, en relació amb accidents de trànsit, comportament delictius... És a dir, remarquen el fet de la presència de comportaments relacionats amb la impulsivitat i la manca d'autocontrol dels adolescents.

Aquesta impulsivitat i manca d'autocontrol són els encarregats de conduir als joves a situacions que donen peu a aquestes conductes. Un exemple de gran actualitat el trobem en els TCA, González i Domínguez (2021), comenten que:

Diferentes estudios indican que los TCA suelen iniciarse entre el comienzo de la pubertad y el final de la adolescencia, siendo éste un momento sensible del desarrollo y una fase de transición de la vida caracterizada por modificaciones físicas, psicológicas y sociales.

2.3 El consum d'alcohol i tabac en adolescents

En aquest treball volem centrar-nos en un comportament de risc concret, que es troba molt arrelat en la nostra societat, el consum de drogues i substàncies psicotròpiques. En la investigació s'aprofundirà en el consum d'alcohol i tabac. L'OCDE ens indica que la mitjana d'edat d'inici de consum d'aquest primer, en territori espanyol, es troba en els 16,5 anys (Annex 1). Aquestes dades reflecteixen el consum prematur d'aquesta substància pels adolescents espanyols, en un territori on des del 1996, està prohibida la venda i distribució d'aquesta substància. Aquesta prohibició queda reflectida a la Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, posteriorment modificada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència. Tot i que la llei prohibeix el consum d'aquesta substància a menors de 18 anys, les dades de l'OCDE reflecteixen que la mitjana d'inici de consum l'any 2022 va ser de 16,5 anys.

Pel que fa al consum de tabac, tot i que segueix la mateixa llei de prohibició, l'OCDE ens mostra que la mitjana d'inici de consum se situa a 16,6 anys. Per tant, ens trobem davant una situació en què tot i que la llei prohibeix dues accions i productes als menors, aquests segueixen duent-les a terme amb normalitat. Com ja s'ha esmentat amb anterioritat, aquest comportament molts cops és normalitzat, de fet, es treu pes al problema conclouent que és un comportament temporal, present en àmbits lúdics i que totes les persones passen per aquestes etapes. No obstant això, les estadístiques mostrades en l'Annex 1 ens mostren que la mitjana d'inici de consum es troba per sota dels 18, i això suposa que la majoria de les persones

proven o consumeixen aquestes substàncies durant l'adolescència. Aquest fenomen de consum prematur, posa de manifest una problemàtica que no només recau sobre els adolescents sinó que recau sobre tota la societat, la qual no hauria d'acceptar o permetre la seva normalització. Aquesta normalització pot tenir un inici en el nucli familiar, en els casos que els adolescents observin amb normalitat el consum per part dels adults, o aquests normalitzin les conductes dels fills quan consumeixen. La família és un agent d'influència molt rellevant pels adolescents, els adolescents hi troben exemples i conductes a imitar, per tant, la cura d'aquest entorn hauria de ser indispensable per afavorir un bon desenvolupament de l'adolescent.

2.4. La relació familiar com a detonant dels comportaments de risc

2.4.1 L'autonomia de l'adolescent

Anteriorment, s'ha parlat dels canvis que suposa l'adolescència, tant a escala biològica, com a escala física, en el procés que designem com a pubertat. Aquesta darrera és el punt d'inflexió que marca la fi de la infantesa i l'inici de l'adolescència. Pel que fa als canvis psicològics, apareixen noves formes i possibilitats de pensar sobre la realitat. En l'adolescent neix la necessitat de guanyar autonomia i independència, a més de construir la seva pròpia identitat. Assolir aquesta independència implica un canvi en les relacions prèvies entre els adolescents i els seus pares, per tal d'aconseguir més llibertat i flexibilitat.

Segons Miranda i Pérez (2005), els canvis que es produeixen entre les relacions familiars en l'adolescència tendeixen a provocar tensió i ansietat en el nucli familiar. Es planteja una necessitat de canvi per part dels adolescents sobre unes normes i manera de pensar dels pares que fins ara, per ells, no havia estat qüestionada. Les autores expliquen que els pares resisteixen a canviar aquestes regles que fins ara funcionaven, mentre que els adolescents desitgen un canvi precipitat de tot l'establert prèviament.

Los adolescentes actuales se enfrentan a la elaboración de su identidad y a la ampliación de su autonomía en unas condiciones particulares caracterizadas por la diversidad de formas familiares, la prolongación de la edad de permanencia en el

hogar familiar, la influencia de los medios de comunicación y las nuevas tecnologías, etc. Por otro lado, los padres se ven obligados a ajustar sus estrategias educativas a las nuevas características de sus hijos y del sistema social actual, que poco tiene que ver con el que enmarcó su propia adolescencia. (Miranda i Pérez, 2005,p.339)

No obstant això, les autores parlen de diferents modes d'actuar per part dels pares, mentre que uns poden resistir-se al canvi de normes davant del seu fill, també existeix un perfil de pares que anima al canvi. De fet, Miranda i Pérez (2005) afirmen que els conflictes i tensions passen a ser un fenomen estrany, quan els pares animen als seus fills a aconseguir la independència. Tanmateix, els conflictes augmenten considerablement si els pares exerceixen un control absolut i desmesurat. Davant situacions d'excessiu control, els adolescents poden fugir de la llar, considerant l'actitud dels pares com a irracional. No obstant això, l'autora també remarca que el descontrol i excés d'independència als adolescents, de forma prematura, pot conduir a la implicació d'aquests en conductes de risc.

2.4.2 Estils educatius

En l'apartat anterior, s'ha comentat la importància del mode d'actuar dels pares respecte als adolescents. La manera de percebre les situacions que els adolescents pateixen i com els pares actuen sobre elles, és un factor condicionant molt influent en el desenvolupament dels fills. En l'article de Schneider, Cavell i Hugnes (2006), s'explica que des de fa dècades, s'ha considerat la família com el primer agent educatiu i socialitzador, que intervé en el desenvolupament o limitació de l'aprenentatge de conductes, amb molta més influència que altres agents socialitzadors (citats per Aroca i Cánovas, 2012, p.151.). Així, és convenient revisar alguns dels diferents estils educatius que s'han identificat i els seus possibles efectes en els adolescents.

Primer de tot, cal definir el concepte d'estil educatiu, tenint en compte el context en què ens trobem. Basant-nos en Aroca i Cánovas (2012), es podria definir com un estil que intenta crear unes coordenades de regulació dins les quals s'emmarquen i es descriuen les estratègies i mecanismes de socialització i educació que els progenitors exerceixen sobre els fills

(traduïts en creences, valors i comportaments) que pretenen influir en el seu desenvolupament integral.

Parlem d'estil educatiu, quan ens referim al mètode educacional que segueixen uns pares en la criança i desenvolupament dels seus fills. Aquests modes d'actuar, són diferents a cada família, però es basen en corrents educatius i certes tendències. Segons Torío, Peña i Rodríguez (2008), l'estil educatiu representa la forma d'actuar dels adults respecte als nens davant situacions quotidianes, presa de decisions o resolució de conflictes (citats per Aroca i Cánovas, 2012, p.152.).

son modelos o esquemas prácticos que simplifican las pautas de crianza y educación paterna en determinadas dimensiones básicas que, cruzadas entre sí en diferentes condiciones, dan lugar a diversos y habituales tipos de educación familiar. (Pérez i Cánovas (2006), citat per Aroca i Cánovas (2006), p152)

És a dir, es pot concloure que un estil educatiu engloba un conjunt de pràctiques i pautes de criança que persegueixen l'objectiu d'afavorir un òptim desenvolupament dels joves, dut a terme per uns agents d'influència destacats, que en aquest cas serien els progenitors.

Llavors, si ens endinsem en els tipus d'estils educatius, podem observar que no hi ha una classificació universal que els etiqueti. Hi ha autors que parlen de tres models, mentre que d'altres en consideren quatre. Per exemple, en l'estudi de Torío, Peña i Inda (2008), es basen en tres tipus de models d'educació parentals: el democràtic, l'autoritari i el permissiu.

Els autors descriuen el primer estil, l'autoritari, com un mode d'actuar dels pares basat en el càstig posterior a una acció que consideren inadequada, i per això mateix, punible. L'objectiu d'aquest estil és a través del càstig, aconseguir que els fills madurin i es facin responsables de la seva mala conducta. A més, se cerca desenvolupar una relació de total respecte cap als pares.

En segon lloc, descriu l'estil democràtic, el qual es basa en un pensament comprensiu, que permet i normalitza que els nens puguin equivocar-se i ho interpreta com a part de

l'aprenentatge. Considera que l'aprenentatge ve lligat amb el joc, i els pares animen als fills a tenir iniciativa. És un estil educatiu basat en el diàleg perquè els nens entenguin les coses.

Finalment, els autors expliquen l'estil permissiu. Aquest es basa a deixar fer els fills i que aprenguin per si mateixos. En aquest cas, es crea un clima d'amistat i igualtat entre pares i fills, i els primers no s'emboliquen en recompensar o castigar als segons, simplement consideren que la millor manera d'aprendre és fer les coses sols.

No obstant això, i com ja s'ha esmentat, no tots els autors coincideixen amb el nombre d'estils o el seu etiquetatge, trobem a Craig (1996), que classifica aquests estils en 4 en la següent taula. (citada per Aroca i Cánovas, 2006)

CUADRO 1. ESTILOS EDUCATIVOS EN FUNCIÓN DEL CONTROL Y LA CALIDEZ

Autoritativo ¹	Mucho control Mucha calidez	– Aceptan y alimentan la progresiva autonomía de sus hijos. Comunicación abierta; reglas flexibles. Estos niños son los mejor ajustados: con más confianza personal, autocontrol; socialmente competentes; con mejor desempeño escolar y elevada autoestima.
Autoritario	Mucho control Poca calidez	– Dan órdenes y esperan ser obedecidos. Comunicación escasa; reglas inflexibles; permiten poca independencia. Los niños son excluidos, temerosos, tornadizos, apocados e irritables. Las niñas tienden a seguir pasivas y dependientes en la adolescencia; los niños se vuelven rebeldes y agresivos.
Permisivo	Poco control Mucha calidez	– Pocas o ninguna restricción; amor incondicional. Comunicación del hijo a los padres; mucha libertad y poca conducción; no establecen límites. Los niños tienden a ser agresivos y rebeldes, así como socialmente ineptos, autoindulgentes e impulsivos; en algunos casos, pueden ser activos, sociables y creativos.
Indiferente	Poco control Poca calidez	– No hay límites y falta afecto. Se concentran en las tensiones de su propia vida y no les queda energía para sus hijos; si además son hostiles (como padres negligentes), los niños tienden a mostrar impulsos destructivos y conducta delictiva.

Fuente: Extraído de CRAIG (1996, 316).

Podem veure en aquesta taula que l'autor no només explica com actuen els pares, sinó que també parla de com això afecta la manera de ser dels fills, punt el qual es desenvoluparà en el següent apartat.

En aquest sentit, veiem que l'estil autoritatiu, es caracteritza per un entorn de control, però càlid pel fill, el qual disposa de regles flexibles que es van adaptant al seu desenvolupament. Els joves criats amb aquest estil disposen de confiança en ells mateixos a més d'autocontrol i elevada autoestima. Seguidament, trobem l'estil autoritari, caracteritzat per un clima de molt

control, però poca calidesa, on existeix molt de control i poca comunicació entre els pares i fills. El caràcter dels joves es veu molt afectat amb aquest estil, on poden passar d'una personalitat poruga, irritable o passiva a una personalitat rebel i fins i tot agressiva. En tercer lloc, ens parla de l'estil permissiu. Aquest és similar a l'estil autoritari explicat anteriorment, un estil basat en molta llibertat i poc control, on el fill rep amor i calidesa, però no li estableixen cap mena de límit a la seva conducta. Aquest estil educatiu es relaciona amb joves autoindulgents i impulsius, entre altres coses. Finalment, l'últim estil de Craig seria l'Indiferent, que deixa total llibertat com en el permissiu, amb la diferència que en aquest no existeix vincle ni relació càlida amb els pares. Els pares es preocupen exclusivament per si mateixos, i això pot evocar en fills amb conductes delictives o autodestructives.

Sigui quina sigui la classificació d'estils, constatem que tots els autors coincideixen a afirmar que la manera d'actuar i condicionar els pares als fills pot provocar un canvi en la seva manera de ser i comportar-se en les seves posteriors etapes.

A continuació, prendrem en consideració un altre punt de vista de les relacions educatives: els estils d'aferrament. Que consisteixen a la manera de comportar-se i entendre la relació de fills a pares i com això pot condicionar encara més als mateixos fills, els quals idealitzen i segueixen la manera de fer dels pares.

2.4.3 Estils d'aferrament

Segons Brando, Valera i Zarate (2008), les teories de l'aferrament parteixen de la constatació de la necessitat dels éssers humans d'establir vincles afectius amb altres persones. Bowlby (1969) defineix l'aferrament com una tendència dels éssers humans a establir vincles afectius sòlids amb persones determinades a través de la vida.

Aquesta conducta d'aferrament s'inicia des de les edats primerenques, en la que la relació del nen amb els seus pares té un paper fonamental en la capacitat posterior del nen per establir vincles afectius. Al voltant del tipus d'interaccions que existeixin durant la infància entre el nen i els seus pares, com ara la manera en què aquests reaccionen quan el nen necessiti suport i atenció, es va construir un model representacional de les relacions (Esteban, 2020).

Aquestes experiències repetides amb les figures d'aferrament desenvolupen expectatives sobre la naturalesa de les interaccions, influenciant la capacitat de regular l'estrès, l'atenció i la capacitat mentalitzadora dels individus.

El model teòric de Bartholomew i Horowitz (1991) planteja 4 estils d'aferrament, dels quals un és segur i els altres tres són insegurs (evitatiu, ansiós i desorganitzat). Els individus que estableixen un aferrament segur amb els seus cuidadors desenvoluparan una actitud bàsica de confiança en les seves relacions, mentre que experiències de rebuig o inconsistència fomentaran expectatives negatives davant noves relacions (Brando et al., 2008).

Per una banda, les persones amb un aferrament segur es caracteritzen per tenir una valoració positiva d'elles mateixes i confien amb els altres, mostrant interès i efecte, però també se senten còmodes estant soles. Per tant, tendeixen a mostrar nivells baixos d'ansietat i evitació en les relacions, solen tenir menys problemes interpersonals i estableixen límits clars (Cañari, 2021).

Pel que fa als aferraments insegurs, trobem que les persones amb un aferrament evitatiu solen tenir una visió positiva d'elles mateixes, però veuen els altres de manera negativa. Així, presenten alts nivells d'evitació i baixos nivells d'ansietat. Aquests individus donen molta importància als seus propis èxits i a la seva independència, i menystenen les relacions íntimes amb altres. Això es considera una estratègia de defensa per evitar la proximitat amb altres persones, ja que temen la intimitat (Cañari, 2021).

Els individus amb aferrament ansiós presenten conductes oposades a l'aferrament evitatiu, ja que solen mostrar alts nivells d'ansietat i baixos nivells d'evitació. Tenen una visió negativa de si mateixos, però veuen els altres de manera positiva. A causa d'això, poden mostrar dependència cap a les seves figures d'afecció, necessitar constantment aprovació i estar preocupats contínuament per les relacions, com a resultat de la por a l'abandonament i al rebuig (Cañari, 2021).

Per últim, les persones amb un aferrament desorganitzat mostren alts nivells d'ansietat i evitació alhora. No només tenen una visió negativa d'ells mateixos sinó que també desconfien dels altres. Per tant, aquests individus busquen intimitat amb les seves relacions

però a la vegada tenen por al rebuig i a l'abandonament, el que els provoca alts nivells d'ansietat i ambivalència (Bartholomew y Horowitz, 1991; Cañari, 2021).

Els resultats de l'estudi de Romero, Jimena i Tataje (2008) confirmen una relació entre conductes de risc i la representació d'estils d'aferrament. L'estil d'aferrament segur va correlacionat de manera significativa, inversa i baixa amb tres conductes de risc: conductes agressives, conductes sexuals de risc i conductes acadèmiques irresponsables. Les conductes de risc segons l'estudi, doncs, són menors en adolescents amb aferrament segur, i majors en adolescents que tenen un aferrament insegur.

Per altra banda, l'estudi de Bautista (2023) assenyala una relació significativa entre els estils parentals disfuncionals i les expectatives envers el consum d'alcohol, especialment en el cas dels estils de la figura materna. Aleshores, el tipus d'aferrament que pugui tenir un adolescent es pot considerar un factor rellevant per a entendre el consum i l'addicció a les substàncies psicoactives (Cañari, 2021).

L'estudi realitzat per Cañari (2021) sobre la relació entre els estils d'aferrament i el consum de substàncies psicoactives en estudiants universitaris va mostrar que l'aferrament insegur està associat a un major consum de substàncies psicoactives. Així doncs, un aferrament segur podria actuar com a factor protector contra l'abús de substàncies psicoactives, mentre que un estil d'aferrament insegur actua pot ser un factor de risc.

Cañari (2021) explica aquestes conclusions argumentant que les persones amb aferrament evitatiu es caracteritzen per evitar la proximitat i la intimitat amb els altres, buscant una major independència. Quan es troben en situacions estressants, doncs, tendeixen a l'ús de substàncies per disminuir l'ansietat i així manejar millor les seves emocions. D'altra banda, les persones amb alta ansietat es caracteritzen per buscar constantment la intimitat amb els altres, sentint-se insegurs respecte a les seves relacions. Per tant, es considera que l'ús de substàncies es dona com una forma de regulació emocional davant la preocupació constant per les seves relacions. Aquesta explicació concorda amb els resultats de l'estudi de Aruajo i Ceballos (2021), que argumenten que l'addicció a les substàncies psicoactives pot ser vista com un mecanisme de defensa, i l'estil d'aferrament pot jugar un paper important en el desenvolupament de les addiccions. També defensen que les persones que tenen tendència a

fumar sovint tenen més problemes familiars i recorren a l'ús de substàncies com a mecanisme de defensa per satisfer les seves necessitats psicològiques.

En un altre estudi de Crespo, Familiar, Girón, Delgado i Ferrall (2014), s'observa una relació clara entre els patrons d'aferrament insegur i els problemes de consum de substàncies com l'alcohol i les drogues. Aquesta associació suggereix que les persones amb patrons d'aferrament insegur, especialment els tipus temorós-hostil i evasiu, tenen més probabilitats de desenvolupar addiccions. A més, es destaca la relació entre l'aferrament, l'alexítimia (incapacitat per expressar emocions verbalment) i el consum de substàncies com a mecanisme de regulació emocional.

2.5. El consum d'alcohol i tabac per part de la família com a detonant

En els apartats anteriors, s'ha cercat mostrar com la família pot influir o condicionar l'adolescent a través de diverses dinàmiques familiars, centrant-se en la manera d'educar o tractar el fill. Així, s'han comentat diversos estils que poden adoptar els pares a escala educativa i diferents estils d'aferrament que els adolescents poden establir amb els seus pares o altres persones.

A continuació, l'objectiu és recalcar el paper de la família com a figura idealitzada per part dels adolescents i com la conducta dels progenitors pot provocar comportaments de risc en els fills. Pons i Buelga (1994) destaquen la influència de la família com un dels factors de risc més rellevants en les investigacions sobre addiccions (citats per Alonso-Fernández, 1979, p. 86- 87). És a dir, la família pot esdevenir un factor condicionant en el camp de les addiccions dels fills. Aquest fet no hauria de ser així, ja que la família és l'agent socialitzador encarregat d'educar en valors el fill i permetre que aquest s'integri adequadament dins la societat. Una conducta familiar que s'allunya d'aquest objectiu i condiciona el desenvolupament del fill és una conducta errònia i de risc.

Segons Chavarría (1990), el pare no només és el punt de connexió entre el fill i el món exterior, sinó que és l'encarregat de situar-lo en aquest món, orientar-lo, impulsar-lo i donar-li suport. Segons l'autora, ser pare significa atendre les necessitats vitals dels fills, cuidar-los, ensenyar-los a valer-se per si mateixos i ser un exemple per a ells (citats per Torres et al., 2008).

Per tant, la figura dels progenitors és una figura idealitzada pels adolescents, els quals, de la mateixa manera que els nens petits copien el que veuen, els adolescents podrien copiar l'observat dels pares. És a dir, un possible consum per part dels fills podria anar lligat a una conducta de còpia, sumada a una tolerància a l'acció dels fills per part dels pares.

...este consumo aparece con la aceptación parental; en efecto, un mayor número de los que beben grandes cantidades han tenido contacto con el alcohol por medio de sus padres, lo que sugiere un ambiente que favorece el consumo de bebidas alcohólicas al haber cierta tolerancia social hacia esta conducta...(Rojas et al., 1999)

Seguint amb l'esmentat en l'anterior cita, es pot observar que una conducta vinculada al consum de substàncies dins l'entorn familiar, pot provocar l'endinsament de l'adolescent, dins aquesta. Segons Mathews i Pillon (2004), les famílies en les quals els pares consumeixen abusivament alcohol o drogues, solen ser tolerants al consum dels fills i fins i tot els poden implicar en la conducta.

En conclusió, és essencial entendre la importància de l'exemple que els pares donen als seus fills, ja que la família juga un paper crucial en la formació de comportaments i valors en els adolescents. Una conducta adequada i un ambient familiar saludable poden prevenir comportaments de risc i afavorir el desenvolupament integral dels joves.

3. METODOLOGIA

3.1. Objectiu de la recerca

L'objectiu principal d'aquesta recerca és analitzar la influència de l'entorn familiar en el comportament de risc adolescent associat amb el consum d'alcohol i tabac. Aquesta investigació pretén comprendre com els factors familiars, incloent-hi els estils educatius o d'aferrament, i els possibles hàbits de consum, de les substàncies anomenades, per part dels pares, poden afectar els comportaments dels joves durant l'adolescència. S'intentarà investigar i exposar no només l'estil educatiu que empen els pares sinó que també la visió dels joves cap aquest i la seva possible resposta a través dels estils d'aferrament i, finalment, els comportaments de risc.

Llavors, si s'haguessin d'establir uns objectius concrets que aquesta recerca ha perseguit, serien els següents:

- Identificar l'edat d'inici de consum dels adolescents i la freqüència amb la qual aquesta acció es troba en el seu dia a dia.
- Estudiar els diferents estils educatius seguits pels pares dels enquestats, basant-nos en els estils exposats per Craig (1996).
- Observar com els estils d'aferrament poden influir en el consum de substàncies.
- Analitzar una possible relació entre la presència de les substàncies en l'entorn familiar, com a precursors del comportament de risc adolescent.

3.2. Disseny, instrument i mostra

3.2.1 Disseny i paradigma emprat

El paradigma d'un treball d'investigació permet determinar i comprendre com s'ha dut a terme la mateixa investigació, des de quina perspectiva s'ha estudiat la realitat i les intencions de l'investigador.

Un paradigma, tal y como lo definió Kuhn (1962), es "un conjunto de suposiciones interrelacionadas respecto al mundo social que proporciona un marco filosófico para el estudio organizado de este mundo. Un paradigma: Sirve como guía para los profesionales en una disciplina porque indica las cuestiones o problemas importantes a estudiar; se orienta hacia el desarrollo de un esquema aclaratorio; establece los criterios para el uso de "herramientas" apropiadas, y proporciona una epistemología. (citad per Medina, 2001)

Dins els paradigmes d'investigació, trobem que n'hi ha de diferents tipus, segons el tipus de dimensió en la qual es basa, els objectius de la recerca que proposa i la interpretació que busca fer de la realitat. Tenint en compte aquest fet, es va cercar especificar un tipus de paradigma concret al treball, però l'autora Clara Medina em va aportar una nova perspectiva. Segons Medina, no hi ha una necessitat imperativa d'escollir un tipus de paradigma i metodologia amb la qual basa la recerca, sinó que existeix la possibilitat d'utilitzar els dos tipus de forma complementària per a recolzar els interessos de la investigació de la manera més convenient.

La solución estriba en comprender que la situación se halla planteado inapropiadamente. Es innecesaria la dicotomía entre ambos métodos. En lo particular, se debe utilizar el método que más convenga a los intereses de la investigación más bien que decidirse por uno con base a la posición teórica que sostenga el investigador. De este modo, ambos métodos pueden ser considerados como complementarios entre sí, de tal suerte que el empleo de uno no excluye la posibilidad de emplear el otro cuando ello sea necesario. (Medina, 2001, p.84)

Tenint present aquest concepte, es pot afirmar que, l'estudi s'ha dut a terme a través d'un enfocament paradigmàtic doble.

Per una banda, es basa en el paradigma qualitatiu, el qual cerca comprendre la conducta humana des del mateix marc de referència dels qui actuen. La teoria constitueix una reflexió des de la pràctica i es basa en un disseny obert i flexible, que cerca aconseguir aprofundir en l'objecte d'estudi i les causes d'aquest. L'enfocament d'aquest és holístic, és a dir, analitza els

factors amb tota la seva amplitud i arguments. Els principals objectius d'aquest paradigma són comprendre i interpretar la realitat.

En aquesta investigació, s'utilitza aquest paradigma qualitatiu per comprendre com l'estil educatiu dels pares i el consum d'alcohol i tabac en l'entorn familiar influeixen en el desenvolupament de comportaments de risc en adolescents. La metodologia qualitativa s'aplica a través de la revisió de teories sobre l'adolescència, els comportaments de risc i la influència familiar, interpretant i analitzant els continguts per entendre el fenomen en estudi.

Paral·lelament, també s'empra un paradigma quantitatiu o positivista, que es basa en l'empirisme. Aquest paradigma busca els fets i les causes dels fenòmens socials, donant escassa atenció a la subjectivitat dels individus. El seu objectiu és explicar la realitat, verificar les hipòtesis i construir teories. En aquest TFG, això es reflecteix en l'ús d'enquestes estructurades a 50 joves d'entre 12 i 17 anys per recollir dades sobre el seu consum d'alcohol i tabac i la influència familiar. Aquestes enquestes, molt estructurades i amb respostes inspirades en investigacions científiques, ens permetran verificar la nostra hipòtesi amb els resultats obtinguts, confirmant o refutant els continguts teòrics explicats anteriorment.

Així, la combinació dels paradigmes qualitatiu i quantitatiu ens permet abordar el nostre objectiu principal: interpretar i comprendre com els estils educatius dels pares i el consum de substàncies en l'entorn familiar influeixen en el comportament de risc dels adolescents, proporcionant una base sòlida per a conclusions basades tant en la teoria com en les dades empíriques recollides.

3.2.2 Instrument

Per tal de dur a terme l'estudi s'ha emprat un qüestionari com a instrument de recollida de dades. Aquest qüestionari s'ha dissenyat amb l'objectiu de captar informació tant quantitativa com qualitativa sobre diversos aspectes de la vida dels adolescents participants.

El qüestionari es compon de diverses seccions, cadascuna destinada a recollir dades específiques sobre els adolescents i el seu entorn familiar. La primera secció recull

informació bàsica sobre els participants, com ara edat, gènere, nivell educatiu, i estructura familiar, per exemple, nombre de membres de la família i presència de pares o tutors legals. Una altra secció està destinada a avaluar la percepció dels adolescents sobre l'estil educatiu dels seus pares, utilitzant escales Likert per mesurar aspectes com el suport emocional i la supervisió parental. També inclou una secció sobre el consum d'alcohol i tabac dels adolescents, la freqüència i quantitat de consum, així com la presència d'aquestes substàncies en l'entorn familiar, per exemple, si els pares consumeixen regularment.

El qüestionari ha estat enviat a una mostra de 50 adolescents d'entre 12 i 17 anys. La recollida de dades s'ha fet de manera anònima per garantir la confidencialitat dels participants i obtenir respostes més honestes i acurades. Els qüestionaris s'han distribuït en format digital, per tal de ser més accessibles als enquestats.

Les dades recollides s'analitzaran utilitzant tècniques estadístiques descriptives i inferencials per identificar patrons i correlacions entre les variables estudiades. L'ús d'un qüestionari com a instrument de recollida de dades permet obtenir una gran quantitat d'informació de manera sistemàtica i eficient. Aquest mètode és adequat per a aquest estudi perquè combina dades quantitatives, que permeten una anàlisi estadística robusta, amb dades qualitatives, que proporcionen una comprensió més profunda i contextualitzada de les experiències i percepcions dels adolescents. A més, la combinació d'aquests tipus de dades facilita una anàlisi més completa, alineada amb l'enfocament mixt de la investigació. En conclusió, el qüestionari emprat en aquest estudi és un instrument dissenyat específicament per abordar els objectius de la recerca, proporcionant una base sòlida per a l'anàlisi i interpretació de les influències familiars en el comportament de risc dels adolescents.

3.2.3 Mostra

La mostra ha estat de 47 joves, entre 14 i 17 anys. No obstant això, aquesta simplement ha estat la mostra productora de dades. Inicialment, la mostra convidada va ser entorn 60 joves, els quals van suposar una mostra acceptant de 50 joves.

Aprofundint en la mostra la investigació ha emprat una mostra no probabilística de conveniència es justifica per diverses raons. En primer lloc, el temps i els recursos

disponibles per a la investigació poden ser limitats, i aquest tipus de mostra permet recollir dades de manera ràpida i eficient.

En segon lloc, la selecció d'adolescents d'entre 12 i 17 anys permet centrar-se específicament en la franja d'edat que es considera més vulnerable al desenvolupament de comportaments de risc, relacionats amb el consum d'alcohol i tabac. A més, l'accessibilitat dels participants facilita la recollida de dades, ja que es poden obtenir respostes de manera més directa i amb menys complicacions logístiques.

Tot i les limitacions, com ara la possible manca de representativitat de la població general d'adolescents, els resultats obtinguts proporcionaran informació valuosa i factors significatius sobre la influència de l'estil educatiu dels pares, els estils d'aferrament desenvolupats pels joves i el consum d'alcohol i tabac dins l'entorn familiar. Aquests resultats serviran per mostrar la possible relació entre els estils educatius i d'aferrament, compresos dins el concepte d'entorn i influència familiar, amb la problemàtica de consum d'alcohol i tabac de forma prematura pels adolescents.

4. ANÀLISIS DELS RESULTATS

4.1. Anàlisi de les dades descriptives

Per començar, abans de fer una anàlisi de les dades, cal explicar les dades descriptives obtingudes a l'enquesta (Annex 2). Les respostes que han permès dur a terme l'anàlisi han estat de 47 adolescents. (Annex 3) Les enquestes van ser enviades a joves que tinguessin mínim 14 anys i màxim 17. En aquest cas, les respostes han estat dins la franja d'edat esperada per poder treballar amb elles. La mitjana d'edat dels enquestats se situa en 15,40 anys, dada molt adequada tenint en compte que se situa pràcticament al centre de les diferents edats recollides. La Moda d'edat dels enquestats és situada a 15 anys i trobem una Desviació Estàndard de 0,993.

Pel que fa al gènere dels enquestats (Annex 3), no hi ha hagut cap discriminació o selecció que el tingués en compte. El filtre requerit per poder respondre l'enquesta o perquè la resposta fos vàlida era simplement el de l'edat. El gènere més participatiu en l'enquesta ha estat el masculí, el qual ocupa un percentatge de 51,1 en la participació total. En segon lloc, el gènere femení suposa unes dades de participació del 42,6% i finalment, trobem que tres persones han escollit l'opció altres. Aquest darrer grup suposa un 6,4% del total enquestat.

En darrer lloc, abans d'entrar en l'anàlisi de les correlacions entre les diferents variables que s'han investigat al treball, i posteriorment recollit a les enquestes (Annex 2), cal destacar les edats d'inici de consum dels enquestats.

Per començar, ens centrarem en l'edat d'inici de consum d'alcohol (Annex 3). Anteriorment, s'havien declarat 47 respostes en l'enquesta, en aquest cas, només 39 han estat vàlides, ja que les 8 descartades han declarat no haver consumit mai alcohol. Pel que fa a les 39 respostes vàlides, obtenim una mitjana d'edat d'inici de consum d'alcohol de 14,41 anys i una moda de 14 anys. Pel que fa a la desviació estàndard, disposem d'una desviació d'1,069. Es pot observar que en aquesta taula apareix l'edat dels 12 anys com a edat més petita en estar resposta. Aquesta taula que neix a partir de la Pregunta 4 de l'enquesta (Annex 2) mostra que tot i que la mitjana és de 14,41 anys hi ha considerables respostes per sota.

Concretament, 7 adolescents han respost entre 12 i 13 anys com a primer consum d'alcohol, això suposa aproximadament un 18% de les 39 respostes vàlides.

Seguidament, amb un estil de qüestió idèntic, però canviant la substància a investigar, es va demanar als joves l'edat d'inici de consum de tabac (Annex 2, pregunta 9). En aquest cas, hi ha hagut molta pèrdua de respostes, només 26 de 47 han pogut ser vàlides, la resta ha declarat que mai ha consumit tabac. Pel que fa als 26 vàlids, aquests han establert una mitjana d'edat de 14,85 anys i una moda de 15 anys. En aquest cas la desviació estàndard és d'1,008. Ens trobem davant una situació idèntica al paràgraf anterior, on l'edat més baixa se situa a 12 anys. Així i tot, en les respostes de la pregunta es pot observar que només 3 joves se situen als 12 o 13 anys d'inici de consum, i això suposa un 11,53% de les 26 respostes. Aquesta xifra és més baixa que la de l'alcohol, però també s'ha de tenir en compte que la mostra vàlida és menor.

4.2. Correlació entre l'Edat d'inici de consum i el Gènere dels enquestats

En l'apartat anterior s'han comentat els resultats recollits per la qüestió 6 i 9, que ens permetien observar l'edat d'inici de consum de les substàncies esmentades al llarg del treball. La recollida d'aquestes dades descriptives ha permès obtenir la mitjana i mode també comentades anteriorment. En les taules de l'Annex 4, es presenta la possible relació entre el gènere de les persones enquestades i l'edat d'inici de consum. La intencionalitat d'aquesta taula era mostrar si el gènere era una variable a tenir en compte, respecte al consum prematur per part dels adolescents. En el mateix Annex 4, es pot observar que aquestes taules van seguides d'unes molt similars, que valoren el mateix, canviant la variable d'alcohol per tabac.

Aquestes taules han estat realitzades a través del programa IBM SPSS Statistic. En aquest apartat, per realitzar les taules, ens hem basat en la prova estadística d'ANOVA, la qual cerca la relació entre dues variables, una quantitativa (l'Edat d'inici de consum) i una qualitativa (el Gènere). Les conclusions que ens permet extreure les taules d'aquest apartat són que el gènere no és una variable que influeixi en el consum prematur de substàncies. Aquesta interpretació neix a causa de la relació entre variables que presenta la taula, la qual és $p=0,789$ i $p=0,120$ respectivament. Per tal que la conclusió hagués estat, que el gènere és una variable que influeix en la variable d'inici de consum, aquestes xifres haurien hagut d'estar

inferiors a 0,05. És a dir, quan se cerquen correlacions entre variables $p < 0,05$ indicaria relació, mentre que $p > 0,05$ indicaria el contrari.

4.3. Correlació entre estils d'aferrament i freqüència de consum

En l'Annex 5, es poden observar diverses taules que presenten la relació entre els estils d'aferrament recollits en les enquestes (segur, evitatiu, ansiós i desorganitzat) i la freqüència de consum de les substàncies per part dels enquestats. La intenció és mostrar la possible relació entre els estils d'aferrament que els adolescents tenen, respecte a la freqüència de consum que presenten. En primer lloc, es comentaran les dades en relació amb el consum d'alcohol i si existeix la correlació esmentada, i posteriorment es farà amb el tabac. En aquest cas, la prova paramètrica realitzada ha estat Xi quadrat, aquesta permet observar la correlació entre dues variables qualitatives.

4.3.1. Taula Creuada: estils d'aferrament i freqüència de consum d'alcohol

Dins l'estil segur, la majoria dels adolescents (6 de 12) mai consumeixen alcohol. Dels que ho fan, la majoria ho fa un cop al mes o menys (4 de 12), o de 2 a 4 cops al mes (2 de 12). Cap adolescent en aquest grup consumeix alcohol amb una freqüència alta de 2 a 3 cops per setmana o més.

Pel que fa a l'estil evitatiu, hi ha pocs adolescents (1 de 13) que han respost que mai consumeixen alcohol. La majoria d'ells (6 de 13) ho fan amb una freqüència baixa, que implica un cop al mes o menys, mentre que un altre grup (5 de 13) ho fa de 2 a 4 cops al mes. Només un adolescent d'aquest grup consumeix alcohol amb una freqüència de 2 a 3 cops per setmana, i cap ho fa 4 o més cops per setmana.

En l'estil ansiós, cap adolescent ha respost que mai consumeix alcohol, és a dir, tots consumeixen. La majoria (5 de 11) ho fa amb una freqüència baixa, un cop al mes o menys, i una altre grup (4 de 11) ho fa de 2 a 4 cops al mes. Hi ha un adolescent que consumeix alcohol de 2 a 3 cops per setmana i un altre que ho fa 4 o més cops per setmana.

Finalment, en l'estil desorganitzat, de nou, cap adolescent ha seleccionat l'opció de mai prendre alcohol. La majoria (4 d'11) ho fa amb una freqüència baixa, un cop al mes o menys, i una altra part (4 d'11) ho fa de 2 a 4 cops al mes. Un adolescent en aquest grup ha marcat que consumeix de 2 a 3 cops per setmana, i un altre ho fa 4 o més cops per setmana.

Prova de Xi-quadrat

Per determinar si hi ha una associació significativa entre els estils d'aferrament i la freqüència de consum d'alcohol, s'ha dut a terme una prova de Xi-quadrat. Els resultats de la prova són els següents:

- Xi-quadrat de Pearson: Valor = 21.279, gl = 12, Significació asimptòtica (bilateral) = 0.046.
- Raó de versemblança: Valor = 23.642, gl = 12, Significació asimptòtica (bilateral) = 0.023.
- Associació lineal per lineal: Valor = 0.714, gl = 1, Significació asimptòtica (bilateral) = 0.398.
- N de casos vàlids: 47.

Interpretació dels Resultats

L'anàlisi de la prova de Xi-quadrat mostra una associació significativa entre els estils d'aferrament i la freqüència de consum d'alcohol, $p = 0.046 < p = 0,05$. Quedaria demostrat que existeix una associació estadísticament significativa entre la variable estils d'aferrament i la freqüència de consum d'alcohol segons les proves realitzades. Aquestes observacions suggereixen que l'estil d'aferrament dels adolescents pot influir en el consum d'alcohol.

4.3.2. Taula Creuada: estils d'aferrament i freqüència de consum de tabac

En aquesta segona taula, pel que fa a l'estil d'aferrament desorganitzat, les respostes estan pràcticament dividides. Una part significativa (5 d'11) indica que mai han fumat tabac. D'altra banda, la resta dels adolescents en aquest estil es distribueixen entre el fet de consumir tabac amb una freqüència baixa, un cop al mes o menys (2 casos d'11), o de 2 a 4 cops al mes (4 casos d'11).

En segon lloc, l'estil d'aferrament ansiós, on el grup més gran dels adolescents (5 de 12) afirmen que mai han fumat tabac. Després d'això, hi ha una distribució relativament equitativa entre aquells que fumen amb poca freqüència, un cop al mes o menys (3 de 12), i aquells que ho fan de 2 a 4 cops al mes (3 de 12). Només un adolescent en aquest grup fuma tabac 4 o més cops per setmana.

Seguidament, trobem l'estil d'aferrament segur, on la majoria dels adolescents en aquest estil (9 de 15) mai consumeixen tabac. Pel que fa als que ho fan, tres adolescents (3 de 15) ho fan amb poca freqüència, sigui un cop al mes o menys. Hi ha també una proporció igual d'adolescents, (3 de 15), que consumeixen tabac de 2 a 4 cops i 4 o més cops per setmana.

En l'estil evitatiu, la majoria dels adolescents (3 de 7) consumeixen tabac amb una freqüència baixa, un cop al mes o menys. Dos adolescents, (2 de 7), ho fan de 2 a 4 cops al mes. A més, hi ha dos adolescents en aquest estil que fumen tabac 4 o més cops per setmana. Només un adolescent en aquest grup ha escollit l'opció que implica no haver fumat mai.

En resum, es pot observar una varietat de comportaments respecte al consum de tabac entre els diferents estils d'aferrament dels adolescents. Tot i que la majoria tendeixen a evitar o a tenir un consum baix de tabac, alguns adolescents en tots els grups mostren hàbits de consum més freqüents. Això suggereix que els factors que influeixen en els hàbits de consum de tabac podrien variar segons l'estil d'aferrament de cada adolescent.

Prova de Xi-quadrat

Per determinar si hi ha una associació significativa entre els estils d'aferrament i la freqüència de consum d'alcohol, s'ha dut a terme una prova de Xi-quadrat. Els resultats de la prova són els següents:

- Xi-quadrat de Pearson: Valor = 12,157 , gl =9 , Significació asimptòtica (bilateral) =0,205 .
- Raó de versemblança: Valor =15,701 , gl = 9, Significació asimptòtica (bilateral) =0,073.
- Associació lineal per lineal: Valor =0,651, gl = 1, Significació asimptòtica (bilateral) = 0,420
- N de casos vàlids: 47.

Interpretació dels Resultats

La taula creuada mostra que els adolescents amb estil d'aferrament desorganitzat i ansiós tendeixen a participar en els patrons de consum de tabac, mentre que aquells amb estil segur tendeixen a no fumar. Malgrat això, la prova de xi-quadrat no revela una relació significativa entre la variable, estil d'aferrament, i la variable freqüència de consum de tabac. Això suggereix que, tot i les diferències observades, no hi ha prou evidència per afirmar que els estils d'aferrament estiguin relacionats amb el consum de tabac en aquesta mostra.

4.4. Correlació entre estils educatius i freqüència de consum

Les taules creuades (Annex 6) proporcionen informació sobre com els diferents estils educatius es relacionen amb la freqüència de consum de substàncies. Seguint la mateixa estructura que en l'apartat anterior, es presentaran primer les dades relacionades amb l'alcohol i posteriorment amb el tabac. S'analitzaran els enquestats, comparant els estils educatius que declaren rebre a casa amb el consum de substàncies que afirmen tenir. De nou, les proves realitzades han estat Xi-quadrat, cercant la correlació entre dues variables qualitatives. Totes les taules de l'apartat es poden trobar a l'Annex 6.

4.4.1 Taula Creuada: estils educatius i freqüència de consum d'alcohol

La taula creuada mostra la distribució dels diferents estils educatius (indiferent, permissiu, autoritatiu i autoritari) en relació amb la freqüència de consum d'alcohol (mai, un cop al mes, 2-4 vegades al mes, 4 o més vegades per setmana).

En l'estil indiferent, cap adolescent ha indicat la resposta de no haver begut mai, ni de beure quatre o més cops per setmana. Els set adolescents en aquest estil han manifestat beure amb una freqüència de 2 a 4 cops al mes o una vegada al mes o menys.

En l'estil permissiu, trobem de nou que cap adolescent ha escollit l'opció que implica no haver consumit mai. Les respostes es distribueixen principalment entre beure una vegada al mes o menys o beure de 2 a 3 cops per setmana. Una resposta s'ubica en el rang de 2 a 3 cops per setmana.

En l'estil autoritatiu, la majoria dels adolescents (7 de 13) han indicat que mai han begut, reflectint una clara tendència a evitar la conducta presentada. Les altres respostes es divideixen entre beure una vegada al mes o menys i beure de 2 a 4 cops al mes.

Finalment, en l'estil autoritari, la resposta més freqüent ha estat beure de 2 a 4 cops al mes, amb vuit adolescents de quinze, que han triat aquesta opció. A continuació, trobem que la majoria de les altres respostes són de beure una vegada al mes o menys, i dos adolescents indiquen beure 2 a 3 cops per setmana i quatre o més cops per setmana.

Prova de Chi-quadrat

Per determinar si hi ha una associació significativa entre els estils educatius i la freqüència de consum d'alcohol, s'ha fet una prova de Xi-quadrat. Els resultats són els següents:

- Xi-quadrat de Pearson: Valor = 22.026, gl = 12, Significació asimptòtica (bilateral) = 0.037.
- Raó de versemblança: Valor = 23.804, gl = 12, Significació asimptòtica (bilateral) = 0.022.
- Associació lineal per lineal: Valor = 0.405, gl = 1, Significació asimptòtica (bilateral) = 0.524.
- N de casos vàlids: 47.

Interpretació dels Resultats

L'anàlisi de la prova de Xi-quadrat mostra una associació significativa entre els estils educatius i la freqüència de consum d'alcohol, $p = 0.037 < p = 0,05$. Això suggereix que existeix una relació entre els estils educatius i la freqüència de consum d'alcohol entre els adolescents.

4.4.2 Taula Creuada: estils educatius i freqüència de consum de tabac

La taula creuada mostra la distribució dels diferents estils educatius (indiferent, permissiu, autoritatiu i autoritari) en relació amb la freqüència de consum de tabac (Mai, un cop al mes, 2-4 vegades al mes, 4 o més vegades per setmana).

Pel que fa als adolescents que han declarat un estil indiferent per part dels pares, la majoria mai consumeixen tabac (3 de 7). Un nombre menor fuma amb una freqüència d'un cop al mes o 2-4 vegades al mes, i cap fuma 4 o més vegades per setmana.

En segon lloc, els adolescents amb pares que exerceixen un estil permissiu es troba una distribució més uniforme de les respostes. Alguns adolescents fumen més freqüentment (3 de 10) fumen 2-4 vegades al mes i (2 de 10) fumen 4 o més vegades per setmana.

Seguidament, l'estil autoritatiu, disposa de les xifres de consum més baixes, on (10 de 13) han declarat no fumar mai i (3 de 13) un cop al mes o menys.

Finalment, en l'estil autoritari podem observar les xifres de consum més altes, on només (4 de 15) declaren no haver fumat mai. La resta de respostes es distribueix entre les opcions de consum, on es pot destacar la xifra de 4 respostes a la categoria 4 o més cops per setmana.

Prova de Xi-quadrat

Per determinar si hi ha una associació significativa entre els estils educatius i la freqüència de consum de tabac, s'ha dut a terme una prova de Xi-quadrat. Els resultats de la prova són els següents:

- Xi-quadrat de Pearson: Valor = 13.447, gl = 9, Significació asimptòtica (bilateral) = 0.143.
- Raó de versemblança: Valor = 17.391, gl = 9, Significació asimptòtica (bilateral) = 0.043.

- Associació lineal per lineal: Valor = 0.413, gl = 1, Significació asimptòtica (bilateral) = 0.520.

Interpretació dels Resultats

L'anàlisi de la prova de Xi-quadrat de Pearson no mostra una associació significativa entre els estils educatius i la freqüència de consum de tabac ($p = 0.143$). Això significa que, basant-nos en aquesta prova, no podem concloure que hi hagi una associació significativa entre aquestes variables. En resum, no hem trobat una associació estadísticament significativa entre els estils educatius i la freqüència de consum de tabac segons la prova Xi-quadrat de Pearson.

4.5. Correlació entre el consum de substàncies per part dels pares i la freqüència de consum dels adolescents

En aquest apartat, l'objectiu se centra a mostrar si existeix una relació entre el consum de les substàncies, alcohol i tabac, per part dels pares davant dels adolescents i la freqüència de consum d'aquests darrers. Per tal d'analitzar aquestes dades, s'ha demanat als adolescents en l'enquesta que a part de respondre la seva freqüència de consum, declararessin la que tenien, o creien que tenien, els pares. La prova paramètrica emprada en aquest apartat ha estat Xi-quadrat, ja que de nou s'analitzaven dues variables qualitatives. Totes les taules de l'apartat es poden trobar a l'Annex 7.

4.5.1 Taula Creuada: consum d'alcohol dels pares davant dels adolescents i freqüència de consum dels adolescents

La taula (Annex 7) mostra que de les 47 persones enquestades, 36 han indicat que els seus pares consumeixen alcohol davant d'ells, mentre que 11 indiquen que no. Analitzant aquestes dades en relació amb la freqüència de consum d'alcohol dels fills, podem observar les següents distribucions:

Dels fills amb pares que consumeixen alcohol davant seu, cinc han respost que mai consumeixen alcohol, catorze han declarat que consumeixen un cop al mes o menys i quinze consumeixen entre 2 i 4 cops al mes. Finalment, un dels adolescents consumeix entre 2 i 3 cops per setmana i un consumeix 4 o més cops per setmana.

Dels fills amb pares que no consumeixen alcohol davant seu, tres declaren que mai consumeixen alcohol. Per altre costat, cinc dels joves han respost que consumeixen un cop al mes o menys, dos consumeixen entre 2 i 4 cops al mes, un consumeix entre 2 i 3 cops per setmana, i cap consumeix 4 o més cops per setmana.

Prova de Xi-quadrat

- Xi-quadrat de Pearson: Valor = 3,356, gl = 4, Significació asimptòtica (bilateral) = 0,500
- Raó de versemblança: Valor = 3,573, gl = 4, Significació asimptòtica (bilateral) = 0,467
- Associació lineal per lineal: Valor = 1,125, gl = 1, Significació asimptòtica (bilateral) = 0,289

Interpretació dels resultats

Els resultats del Xi-quadrat mostren una significació asimptòtica de 0,500, molt superior al llindar de 0,05 que establiria una correlació entre variables. Això indica que amb aquestes dades, no es pot demostrar que existeixi una associació significativa entre el consum d'alcohol dels pares davant dels fills i la freqüència de consum d'alcohol dels fills.

4.5.2 Taula Creuada: consum de tabac dels pares davant dels adolescents i freqüència de consum dels adolescents

La taula de l'Annex 7 és una taula creuada que mostra la relació entre el consum de tabac dels pares davant dels fills amb la freqüència de consum d'aquests darrers. Es pot observar que hi ha un total de 45 casos a l'estudi, en aquest cas hi ha hagut dues respostes no vàlides. D'aquests 45, 19 casos tenen pares que fumen davant dels seus fills, i 26 casos tenen pares que no fumen davant dels seus fills.

Per analitzar la relació entre el consum de tabac dels pares i dels fills, observem la distribució de les freqüències. Sembla que hi ha una tendència en relació amb el fet que els pares fumin davant dels fills, que implica que aquests també fumen en major proporció. En la fila dels fills amb pares que no fumen trobem 9 joves distribuïts en les categories que impliquen, en major o menor freqüència, fumar o haver fumat. Per altra banda, en la fila dels fills amb pares fumadors, trobem 16 joves que han donat una resposta que els situa en les files de freqüències de consum de tabac.

Prova de Xi-quadrat

- Xi-quadrat de Pearson: Valor = 1,710, gl = 3, Significació asimptòtica (bilateral) = 0,635
- Raó de versemblança: Valor = 1,770, gl = 3, Significació asimptòtica (bilateral) = 0,621
- Associació lineal per lineal: Valor = 1,233, gl = 1, Significació asimptòtica (bilateral) = 0,267

Interpretació dels resultats

Els resultats del Xi-quadrat mostren una significació asimptòtica de 0,635 molt superior a 0,05 que permetria establir una possible correlació entre variables. Això indica que no es pot concloure una associació significativa entre el consum de tabac dels pares davant dels fills i la freqüència de consum de tabac dels fills.

CONCLUSIONS DE LA RECERCA

Finalitzada la recerca i desenvolupats els resultats obtinguts, es procedeix a fer aquest apartat, que inclourà informació de la investigació, dels mateixos resultats i de les dades interpretades.

En primer lloc, s'ha de destacar que la base del treball s'ha situat en l'aproximació teòrica realitzada. A través de la recerca i investigació sobre el que era l'adolescència i els comportaments de risc que s'hi podien viure, va néixer el guió seguit al llarg del treball. Pel que fa a l'adolescència, la investigació realitzada permet mostrar que es tracta d'una etapa de vital importància en el desenvolupament de les persones. Aquesta es caracteritza com una etapa de canvis profunds, tant a escala física, com psicològica, que marquen la transició entre la infància i l'edat adulta. A més, es determina que l'adolescència no es pot delimitar exclusivament per criteris cronològics, sinó que la seva comprensió requereix considerar aspectes de maduresa biològica, psicològica i social.

Els estudis afirmen que al llarg d'aquesta etapa, els joves experimenten un augment de les conductes de risc, les quals poden tenir conseqüències negatives per a la seva salut i benestar. Aquests comportaments són el resultat d'una cerca d'identitat i exploració personal, i reflecteixen la necessitat dels joves d'experimentar i comprendre el món que els envolta.

L'aproximació teòrica realitzada ha permès investigar sobre la gran quantitat de comportaments de risc existents i les seves possibles conseqüències. No obstant això, per tal de poder aprofundir en un comportament de risc i fer una anàlisi profunda, la investigació va concretar la recerca cap al camp del consum prematur de substàncies com l'alcohol i tabac per part dels adolescents. Seguidament, per traslladar aquesta recerca a un camp encara més pedagògic, s'opta a investigar no només el comportament de risc i l'adolescent, sinó també una possible relació amb la família. És a dir, dur a terme una investigació que permet arribar a tres camps d'investigació, en els quals es basa part del treball, els estils educatius dels pares, els estils d'aferrament dels adolescents i la presència de les substàncies en l'entorn familiar.

Aquests dos estils passen a ser l'eix a investigar com a possibles detonants dels comportaments de risc, per tal que el treball permeti obrir els ulls a certs tipus de famílies, per tal de mostrar les possibles conseqüències de certes dinàmiques o conductes familiars. En la investigació, s'ha realitzat un exercici pràctic que cerca relacionar l'aproximació teòrica realitzada amb els objectius i hipòtesis plantejades. L'exercici pràctic s'ha basat en una enquesta que ha permès fer una recollida de dades que ha obert les portes a investigar la correlació de les variables investigades.

Referent als estils educatius, en el treball s'ha destacat la importància dels pares en el desenvolupament dels adolescents. La forma en què els pares perceben les situacions que viuen els adolescents i actuen sobre elles, té una influència significativa en el desenvolupament d'aquests. Aquesta influència s'ha considerat fonamental, ja que la família és vista com un agent educatiu i socialitzador molt influent en la vida dels joves. En el treball s'han valorat quatre estils educatius, segons Craig (1996), l'autoritari, l'indiferent, el permissiu i l'autoritatiu. S'ha observat que els estils educatius poden tenir impactes diversos en el comportament dels joves, des de promoure un autocontrol i una autoestima elevada fins a fomentar comportaments rebels o agressius, segons com s'apliquin.

La investigació ens ha portat a concloure que els estils educatius dels pares semblen tenir un impacte en el consum de substàncies pels adolescents. Es destaca una correlació entre els estils educatius i la freqüència de consum d'alcohol, on els adolescents amb pares autoritatius tendeixen a tenir menys consum d'alcohol, mentre que aquells amb pares més permissius o indiferents mostren una freqüència de consum més elevada. Les conclusions derivades de l'anàlisi de la prova de Xi-quadrat mostren una associació significativa entre els estils educatius i la freqüència de consum d'alcohol ($p = 0.037$). Això suggereix que existeix una relació entre els estils educatius i la freqüència de consum d'alcohol entre els adolescents.

En particular, l'estil autoritatiu sembla ser el més protector contra el consum freqüent d'alcohol, ja que la majoria dels adolescents en aquest grup consumeixen alcohol, molt poc o gens (7 mai, 6 un cop al mes o menys). Els estils indiferent i permissiu tenen una distribució notable en totes les categories de consum, incloent-hi freqüències altes (2-4 cops al mes). D'altra banda, l'estil autoritari mostra una distribució variada amb alguns adolescents que

consumeixen alcohol freqüentment (8 adolescents 2-4 cops al mes, 1 adolescent 2-3 cops per setmana i 1 adolescent 4 o més cops per setmana).

Pel que fa al consum de tabac, no s'ha trobat una correlació significativa amb els estils educatius. L'anàlisi de la prova de Xi-quadrat de Pearson no mostra una associació significativa entre els estils educatius i la freqüència de consum de tabac ($p = 0.143$). Això significa que, basant-nos en aquesta prova, no podem concloure que hi hagi una associació significativa entre aquestes variables. Així i tot, es poden observar algunes tendències interessants en la distribució del consum de tabac, segons els diferents estils educatius. L'estil educatiu autoritatiu sembla ser el més protector contra el consum de tabac, ja que la majoria dels adolescents en aquest grup no fumen. D'altra banda, l'estil autoritari està associat amb un consum més elevat de tabac, incloent-hi freqüències altes de consum. L'estil permissiu mostra una distribució més uniforme en tots els nivells de consum, la qual cosa suggereix que la falta de control pot permetre una major freqüència de consum en alguns casos. Finalment, l'estil indiferent també està associat amb el consum de tabac, però menys que l'estil autoritari.

Quant als estils d'aferrament, s'ha investigat a partir dels quatre estils d'aferrament proposats per Bartholomew i Horowitz dels quals un és segur i els altres tres són insegurs (evitatiu, ansiós i desorganitzat). A partir d'aquest model teòric i a través de les enquestes s'ha pogut concloure que els joves amb aferrament segur tendeixen a presentar menys conductes de risc i un menor consum d'alcohol, mentre que aquells amb aferrament insegur tenen més probabilitats de consumir. Concretament, l'anàlisi feta ha revelat diverses troballes significatives. Els adolescents amb un estil d'aferrament segur mostren una tendència clarament protectora contra el consum d'alcohol. La majoria d'aquests adolescents no consumeixen alcohol (6 de 12), i dels que ho fan, la majoria ho fa amb una freqüència baixa, és a dir, un cop al mes o menys (4 de 12) o de 2 a 4 cops al mes (2 de 12). Cap adolescent amb aquest estil consumeix alcohol amb una freqüència de 2 a 3 cops per setmana o més.

Per altre costat, els adolescents amb un estil d'aferrament evitatiu mostren una major predisposició al consum d'alcohol en comparació amb els adolescents amb un estil segur. Només un adolescent en aquest grup no consumeix alcohol. La majoria consumeix alcohol amb una freqüència baixa: un cop al mes o menys (6 de 13), o de 2 a 4 cops al mes (5 de 13).

Només un adolescent consumeix alcohol amb una freqüència de 2 a 3 cops per setmana, i cap ho fa 4 o més cops per setmana.

Pel que fa als adolescents amb un estil d'aferrament ansiós, cap d'ells es manté fora de contacte amb l'alcohol. La majoria consumeix alcohol amb una freqüència baixa: un cop al mes o menys (5 de 11), o de 2 a 4 cops al mes (4 de 11). Hi ha un adolescent que consumeix alcohol de 2 a 3 cops per setmana i un altre que ho fa 4 o més cops per setmana.

Similar a l'estil ansiós, cap adolescent amb un estil d'aferrament desorganitzat es manté fora del contacte amb l'alcohol. La majoria consumeix alcohol amb una freqüència baixa: un cop al mes o menys (4 de 11), o de 2 a 4 cops al mes (4 de 11). Un adolescent consumeix alcohol de 2 a 3 cops per setmana i un altre ho fa 4 o més cops per setmana.

L'anàlisi de la prova de Xi-quadrat de Pearson mostra una associació significativa entre els estils d'aferrament i la freqüència de consum d'alcohol ($p = 0.046$). Aquests resultats suggereixen que existeix una relació estadísticament significativa entre els estils d'aferrament dels adolescents i la freqüència amb què consumeixen alcohol.

Pel que fa al consum de tabac, no s'ha trobat una correlació significativa entre estils d'aferrament i freqüència de consum. L'anàlisi de les dades sobre la relació entre els estils educatius i la freqüència de consum de tabac entre adolescents mostra diverses tendències. Els adolescents amb pares indiferents majoritàriament no fumen, mentre que aquells amb pares permissius tenen una distribució més uniforme en el consum, incloent-hi alguns que fumen freqüentment. Els adolescents amb un estil educatiu autoritatiu presenten les xifres de consum de tabac més baixes, indicant que aquest estil és el més protector. En contrast, l'estil autoritari està associat amb les xifres de consum més altes, amb una part significativa d'adolescents fumant amb freqüència.

La prova de Xi-quadrat de Pearson no mostra una associació significativa entre els estils educatius i la freqüència de consum de tabac ($p = 0.205$). Això implica que no es pot concloure que hi hagi una relació significativa segons aquesta prova.

En resum, mentre que l'estil autoritatiu sembla el més protector contra el consum de tabac, els estils permissiu i autoritari es relacionen amb un major consum. Aquestes observacions subratllen la importància de l'estil educatiu en les conductes de salut dels adolescents, encara que es necessiten més investigacions per confirmar aquestes troballes.

Posteriorment, la darrera variable que s'ha investigat ha estat el consum de les substàncies esmentades al llarg del treball, per part dels pares, davant dels adolescents. En contrast amb les expectatives, no s'ha trobat una correlació significativa entre el consum de substàncies dels pares davant dels adolescents i la freqüència de consum d'alcohol o tabac pels fills. Així i tot, es pot observar una tendència que indica que els adolescents amb pares que consumeixen alcohol o tabac tendeixen a tenir una freqüència de consum més elevada d'aquestes substàncies. No obstant això, cal tenir en compte que aquests resultats poden estar influïts per altres factors que no s'han tingut en compte en aquest estudi.

En conclusió, el treball permet destacar la importància de l'etapa de l'adolescència i donar a conèixer els fenòmens dels comportaments de risc, concretant amb la problemàtica escollida. Gràcies a l'aproximació teòrica realitzada i l'exercici pràctic, es reafirma el fet que col·loca a la família com un agent educatiu i condicionant molt destacable en els adolescents. L'exercici pràctic ha permès tractar la temàtica del consum d'alcohol i tabac en els joves, una problemàtica que avui dia es troba completament normalitzada dins la societat. Aquesta normalització ha provocat que tinguin lloc situacions com les que valoren les estadístiques de l'OEDA, mostrades en el treball, on es presenta que a Espanya, la mitja d'inici de consum se situa entorn dels 16 anys. Per tal que algun dia es trobi una solució a aquesta problemàtica, s'ha considerat la necessitat de cercar i ficar en evidència quins factors podien detonar aquest comportament de risc, centrant la investigació en la família. Aquest fet ha permès destacar la importància dels estils educatius i els estils d'aferrament en el desenvolupament dels adolescents i les seves respectives conductes. No obstant això, mentre que els estils d'aferrament i educatius dels adolescents semblen estar correlacionats amb el seu consum de substàncies, la influència del consum de substàncies dels pares en els adolescents, no s'ha pogut demostrar de manera significativa. Això destaca la complexitat dels factors que influeixen en els hàbits de consum de substàncies dels adolescents i la necessitat d'un enfocament multifactorial en la prevenció i intervenció en aquest àmbit.

Finalment, voldria tancar el treball destacant la necessitat d'investigació i intervenció en els camps dels estils educatius i dels estils d'aferrament. Una possible intervenció en casos, com per exemple, el dels joves amb pares d'estil autoritari, on els adolescents criats sota aquest estil poden desenvolupar personalitats temoroses, irritables o passives i mostren un consum més elevat de substàncies com l'alcohol i el tabac. Per tant, tot i que el comportament de risc l'exerceixen els adolescents, el problema és conjunt, engloba el nucli familiar. La necessitat de conscienciar als pares i donar suport i recursos per poder portar aquestes situacions, donaria peu a realitzar gran quantitat d'investigacions i treballs que espero que algun dia es portin a terme.

LIMITACIONS I PROPOSTES DE MILLORA

Aquesta investigació presenta diverses limitacions que cal tenir en compte. En primer lloc, la grandària de la mostra ha estat relativament petita, amb només 47 adolescents participants. Aquest fet limita la capacitat de generalitzar els resultats a tota la població adolescent. A més, les dades recollides es basen en enquestes anònimes, cosa que pot disminuir la fiabilitat de les respostes. Els participants poden no haver estat completament honestos sobre els seus hàbits de consum de substàncies per diverses raons, com la por a les repercussions o una possible necessitat de presentar-se de manera més favorable.

Un altre aspecte a considerar és la quantitat de variables investigades. Tot i que s'han tingut en compte diverses variables, altres elements com l'entorn social, la influència dels amics o la situació econòmica podrien influir en el comportament estudiat i, per tant, influir en els resultats obtinguts. Així mateix, la classificació dels estils educatius i d'aferrament utilitzada pot ser massa simple. La realitat d'aquests estils és més complexa del que les categories utilitzades poden reflectir.

A més, l'estudi ha utilitzat un disseny transversal, capturant dades en un sol moment temporal. Aquest enfocament limita la capacitat per observar com evolucionen els comportaments de consum de substàncies al llarg del temps. La possibilitat d'implementar estudis longitudinals que segueixin els adolescents al llarg del temps permetrà observar l'evolució dels seus comportaments de consum de substàncies i establir relacions causals més sòlides entre els estils educatius, els estils d'aferrament i el consum de substàncies

Per millorar futurs estudis en aquesta àrea, és essencial ampliar la grandària de la mostra per permetre una millor generalització dels resultats. Incloure un nombre més gran d'adolescents, de diverses regions i contextos socials pot proporcionar una visió més representativa dels patrons de consum de substàncies. A més, seria útil disposar de diferents fonts de dades, és a dir, complementant les enquestes amb altres fonts com entrevistes o dades clíniques.

Aquestes millores permetrien obtenir conclusions més robustes i aplicables a la població adolescent en general.

APORTACIÓ AL BAGATGE DE LA PEDAGOGIA

Primer de tot, voldria destacar els aprenentatges que m'ha suposat la realització de la investigació presentada. A través de l'aproximació teòrica, he descobert i analitzat en més profunditat la importància de l'etapa de l'adolescència. Seguidament, he pogut investigar sobre els comportaments de risc, i endinsar-me dins del comportament associat al consum de substàncies, fet que m'ha permès adonar-me de l'abast d'aquesta problemàtica. Per altra banda, la investigació m'ha permès aprofundir en la comprensió dels diferents estils d'aferrament i educatius, així com en la seva influència sobre el comportament adolescent, especialment pel que fa al consum de substàncies. Aquest coneixement no només m'ha ajudat a desenvolupar una perspectiva crítica i analítica, sinó que també m'ha sensibilitzat sobre la importància de l'entorn familiar i emocional en el desenvolupament dels joves.

A més, el procés de recerca m'ha permès posar a prova i augmentar les meves habilitats metodològiques i estadístiques, que són essencials per a qualsevol professional de la pedagogia. La realització de proves d'ANOVA o Xi-quadrat i la seva interpretació, m'ha ajudat a millorar les meves competències en l'anàlisi de dades qualitatives i quantitatives. En l'àmbit personal, he après a gestionar projectes de gran extensió, tenint la capacitat de seleccionar el contingut realment necessari, i posteriorment, comunicar de manera efectiva els resultats de la recerca. En conjunt, aquesta experiència ha estat clau per a la meva formació com a pedagog i per a la meva futura trajectòria professional.

Per altre costat, voldria destacar el que considero que la investigació realitzada en aquest treball de final de grau aporta al món de la pedagogia. En aquest cas, considero que el treball permet especialment aprofundir i entendre la importància de la comprensió i intervenció en els hàbits de consum de substàncies dels adolescents. A través de l'anàlisi detallada de la relació entre els estils d'aferrament, els estils educatius i el consum de substàncies, s'han generat dades i coneixements que poden ajudar a millorar les pràctiques educatives i les polítiques de prevenció en aquest àmbit.

L'estudi ha demostrat que existeix una correlació significativa entre els estils d'aferrament dels adolescents i la seva freqüència de consum d'alcohol. Aquest fet, posa de manifest la importància de la seguretat emocional i les relacions interpersonals en la vida dels

adolescents. Des del punt de vista pedagògic, això subratlla la necessitat de promoure un ambient de suport emocional tant a casa com a l'escola, ja que un estil d'aferrament segur pot actuar com a factor protector contra el consum de substàncies.

En segon lloc, els resultats també mostren que els estils educatius també tenen un impacte en el consum de substàncies pels adolescents. Els estils educatius autoritaris o autoritaris estan associats amb un menor consum d'alcohol, mentre que els estils més permissius o indiferents es relacionen amb un consum més elevat. Aquestes dades poden guiar els educadors i pares a adoptar estils educatius que no només promoguin la disciplina, sinó també el diàleg i el suport, creant un entorn que dissuadeixi el consum de substàncies.

Per altre costat, una de les troballes interessants és que no s'ha pogut demostrar una correlació significativa entre el consum de substàncies dels pares davant dels adolescents i la freqüència de consum d'aquests últims. Tot i que això pot semblar contrari a les expectatives, subratlla la complexitat de la influència parental i indica que els adolescents poden ser influenciats per una combinació de factors, incloent-hi els estils d'aferrament i educatius, així com altres influències socials i culturals. Aquest punt pot incentivar a altres investigadors i pedagogs a considerar altres visions sobre els efectes de la influència familiar i a buscar intervencions que abordin múltiples aspectes de la vida de l'adolescent.

Per tant, aquesta investigació podria inspirar a la recerca i disseny de programes educatius i intervencions preventives. Per exemple, programes que promoguin estils d'aferrament segurs i educatius autoritatius poden ser eficaços per reduir el consum de substàncies. A més, els resultats poden ajudar a desenvolupar materials formatius per a pares i educadors, enfocant-se en la importància del suport emocional, la comunicació efectiva i l'establiment de límits clars però flexibles.

Aquest treball contribueix a la investigació en el camp de la pedagogia i les ciències socials, oferint dades sobre les relacions entre els factors familiars i el comportament dels adolescents. Això, pot inspirar futures investigacions que aprofundeixin en aquestes relacions, explorant altres variables que en el treball no s'han pogut valorar, com ara

l'impacte de l'entorn escolar, les amistats, i la influència de les xarxes i mitjans de comunicació.

En conclusió, la investigació realitzada en aquest treball proporciona una contribució al món de la pedagogia, oferint reflexions i dades que poden millorar les estratègies educatives i les polítiques de prevenció del consum de substàncies entre els adolescents. Les troballes subratllen la importància d'un enfocament que consideri els estils d'aferrament, els estils educatius i altres factors influents, promovent així el benestar integral dels joves.

REFERÈNCIES

- Acosta, H. (1993). Nuestros adolescentes: el salto al vacío de una generación. *Revista educación y pedagogía*, (10-11), 31-42.
- Araujo, L., i Ceballos, D. (2021). *Relación entre los estilos de apego y la participación en conductas de riesgo* (Doctoral dissertation, Santo Domingo: Universidad Iberoamericana (UNIBE)).
- Aroca Montolío, C., i Cánovas Leonhardt, P. (2012). Los estilos educativos parentales desde los modelos interactivo y de construcción conjunta: revisión de las investigaciones. *Teoría de la Educación: Revista Interuniversitaria*, 24(2), 149-176.
- Bartholomew, K., i Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226.
- Bautista Torres, J. M. (2023). Estilos parentales y expectativas hacia el consumo de alcohol en adolescentes de una Institución Educativa de Cajamarca.
- Bowlby, J. (1969). *Vínculo afectivo*. Barcelona, España: Paidós.
- Brando, M., Valera, J. M., i Zarate, Y. (2008). Estilos de apego y agresividad en adolescentes. *Revista Psicología*, 27(1), 16-42.
- Cañari Blas, N. H. (2021). Consumo de sustancias psicoactivas y estilos de apego en estudiantes universitarios.
- Comín, M. A. (2012). El vínculo de apego y sus consecuencias para el psiquismo humano. *Intercambios, papeles de psicoanálisis/Intercanvis, papers de psicoanàlisi*, (29), 7-17.
- Cortina-Barro, G. (2014). *La adolescencia como periodo de cambio. La formación de la identidad en el adolescente* (Master's thesis).

Crespo Linares, M. M., Familiar, T., Girón García, S. P., Delgado, M., i O'Ferrall González, C. P. (2014). Apego adulto y comorbilidad psiquiátrica en pacientes alcohólicos. A propósito de un estudio exploratorio.

Esteban García, J. (2020). Consumo de sustancias, estilos de apego y funcionamiento familiar.

Fantin, Marina Beatriz, i García, Horacio Daniel. (2011). Factores familiares, su influencia en el consumo de sustancias adictivas. *Ajayu Órgano de Difusión Científica del Departamento de Psicología UCBSP*, Vol. 9 (2), 193-214

Frieiro, P., González-Rodríguez, R., i Domínguez Alonso, J. (2021). Influencia de variables personales y familiares en los trastornos de conducta alimentaria. *Revista Española de Salud Pública*, 95.
https://www.sanidad.gob.es/biblioPublic/publicaciones/recursos_propios/resp/revista_cdrom/VOL95/ORIGINALES/RS95C_202112200.pdf

Güemes-Hidalgo, M., Ceñal, M., i Hidalgo, M. (2017). Pubertad y adolescencia. *Revista de formación continuada de la sociedad española de medicina de la adolescencia*, 5(1), 7-22.

Medina Bermúdez, C. I. (2001). Paradigmas de la investigación sobre lo cuantitativo y lo cualitativo. *Ciencia E Ingeniería Neogranadina*, 10, 79–84. <https://doi.org/10.18359/rcin.1382>

Moreno, A. (2006). L'adolescència. Editorial UOC. <http://hdl.handle.net/10609/111766>

Neruda, P. (1994). Memorial de la isla negra. Colección Visor de poesía. Visor Libros, Madrid.

Ley 26/2015, de 28 de julio, de modificación del sistema de protección a la infancia y a la adolescencia. BOE núm. 180, de 29 de julio de 2015.

Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor, de modificación parcial del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil. BOE núm. 15, de 17 de enero de 1996.

- Lillo Espinosa, José Luis. (2004). Crecimiento y comportamiento en la adolescencia. *Revista de la Asociación Española de Neuropsiquiatría*, (90), 57-71. http://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0211-57352004000200005&lng=es&tlng=es
- Lozano Vicente, A. (2014). Teoría de teorías sobre la adolescencia. *Última década*, 22(40), 11-36
- Mathews, I. S., i Pillon, S. C.. (2004). Factores protectores y de riesgo asociados al uso de alcohol en adolescentes hijos de padre alcohólico, en el Perú. *Revista Latino-americana De Enfermagem*, Vol.12 359–368. <https://doi.org/10.1590/S0104-11692004000700010>
- Miranda Casas, A., i Pérez Blasco, J. (2005). Socialización familiar, pese a todo. *Congreso Ser Adolescente, Hoy* (p. 339-350).
- Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones. Estadísticas 2023. Alcohol, tabaco y drogas ilegales en España. Madrid: Ministerio de Sanidad. Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas; 2023.
- Organización Mundial de la Salud. (2024). *Salud del adolescente*. Recuperat el 16 de maig de 2024, de https://www.who.int/es/health-topics/adolescent-health#tab=tab_1
- Paredes-Iragorri, M. C., i Patiño-Guerrero, L. A. (2019). Comportamientos de riesgo para la salud en los adolescentes. *Universidad Y Salud*, 22(1), 58–69. <https://doi.org/10.22267/rus.202201.175>
- Ramos, C. A. (2015). Los paradigmas de la investigación científica. *Avances En Psicología*, 23(1), 9–17. <https://doi.org/10.33539/avpsicol.2015.v23n1.167>
- Rojas, E., Fleiz, C., Medina, M., Moron, M. y Doménech, M. (1999). Consumo de alcohol y drogas en estudiantes de Pachuca, Hidalgo. *Salud Pública de México*. Vol. 41 (4), 297-308.
- Romero, S., Jimena, C., i Tataje Requena, F. T. (2008). Conductas de riesgo y representación de estilos de apego en adolescentes de un colegio limeño.

Torres Velázquez, L. E., Garrido Garduño, A., Reyes Luna, A. G., i Ortega Silva, P. (2008). Responsabilidades en la crianza de los hijos. *Enseñanza e Investigación en Psicología*, 13(1), 77-89.

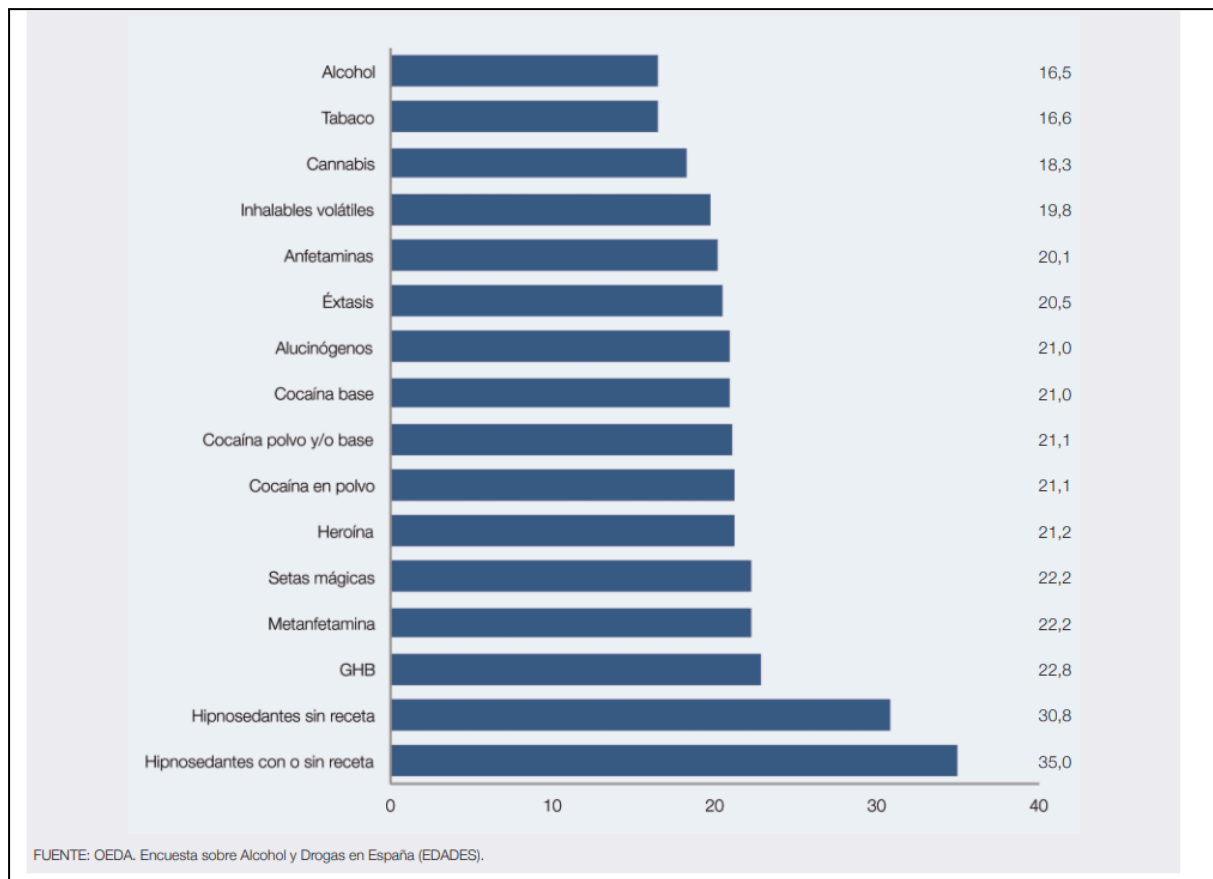
Torío, S.; Peña, J. V. e Inda, M. (2008a) Estilos de educación familiar. *Psicothema*, 20, 62-70

Viejo, C., & Ortega-Ruiz, R. (2015). Cambios y riesgos asociados a la adolescencia. *Psychology, Society & Education*, 7(2), 109-118.

ANNEXOS

Annex 1

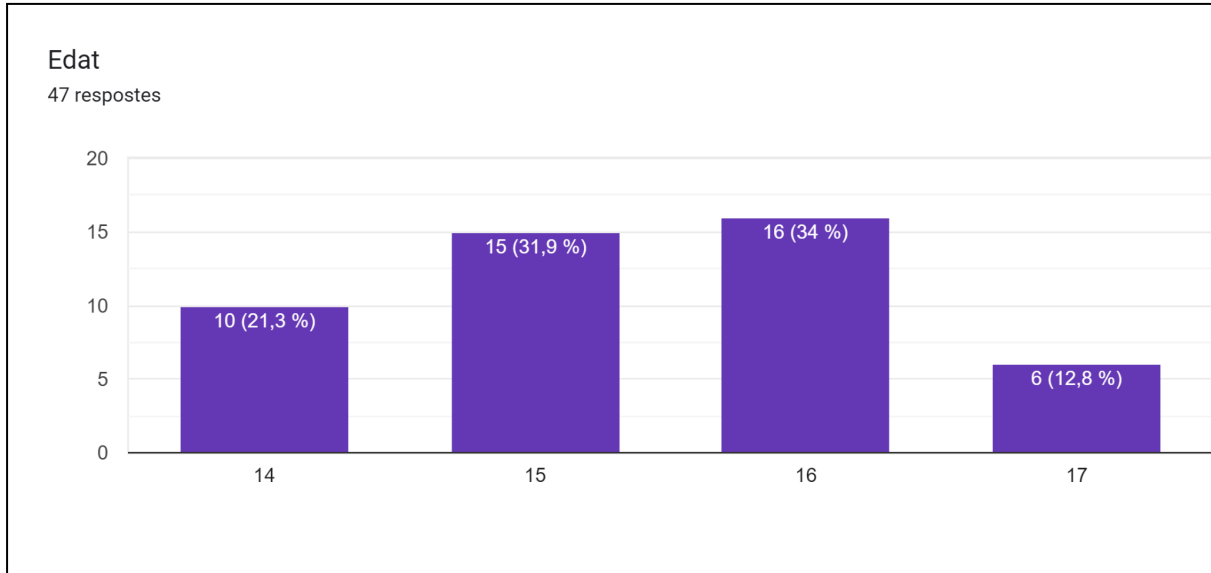
Mitjana d'edat d'inici de consum de substàncies psicoactives a Espanya

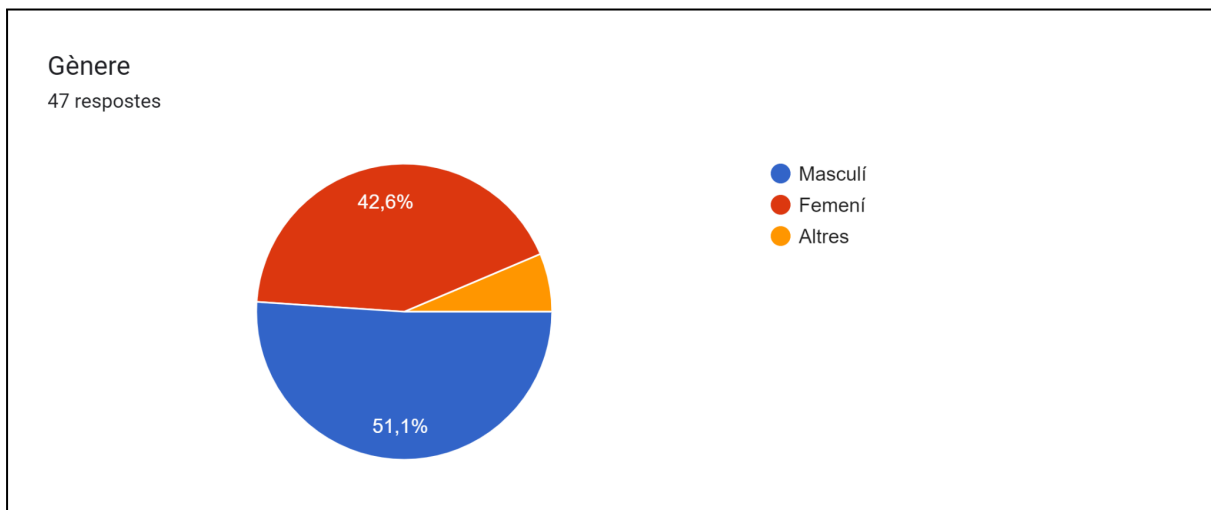
Font: Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones (OEDAS). Encuesta sobre Alcohol y Drogas en España (EDADES) (p.45)

Annex 2. Enquesta realitzada als adolescents

Pregunta 1

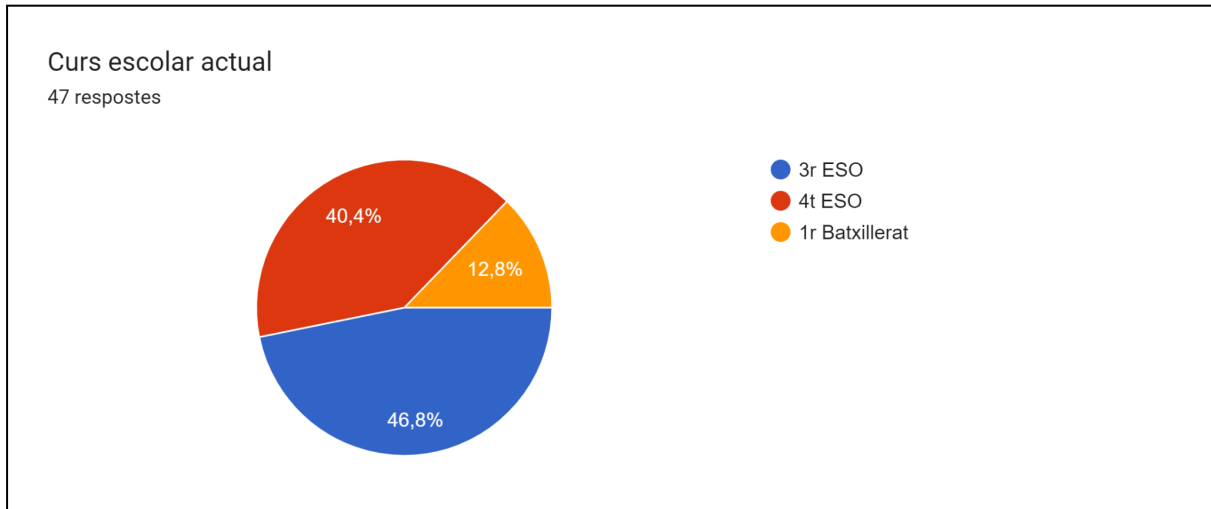

Pregunta 2

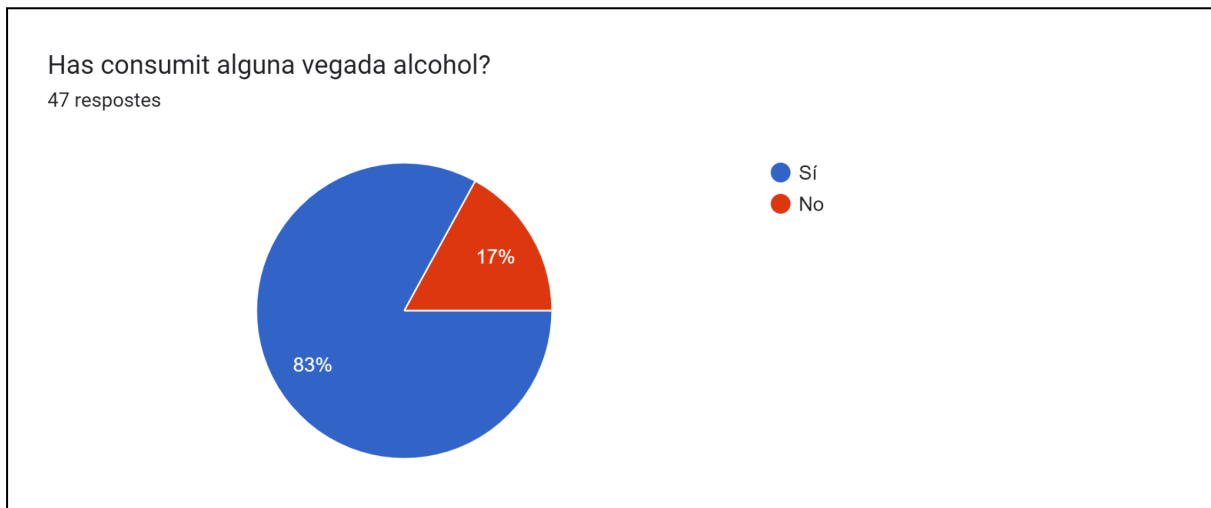

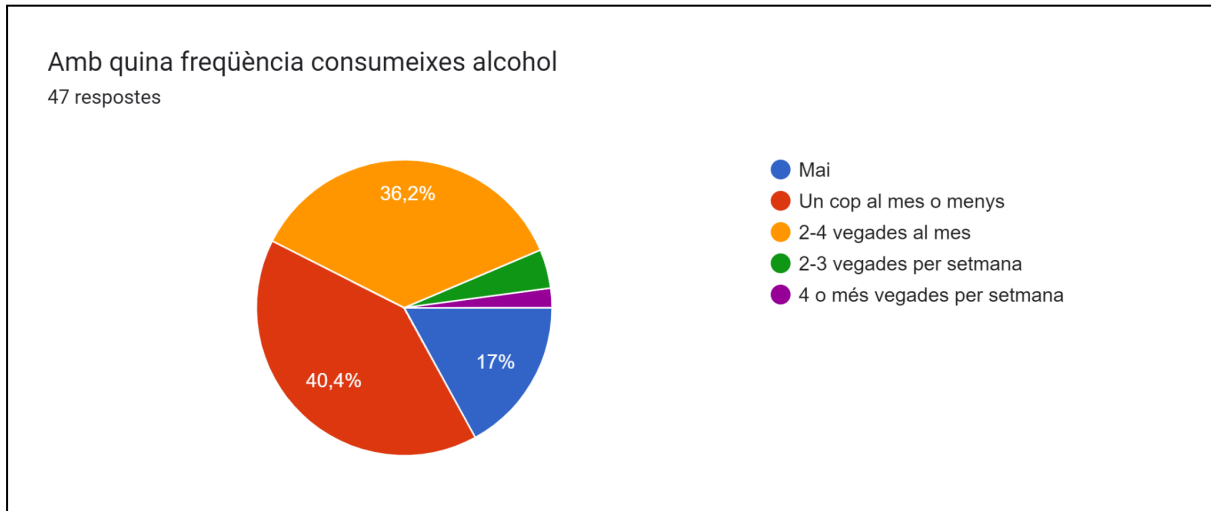
Pregunta 3

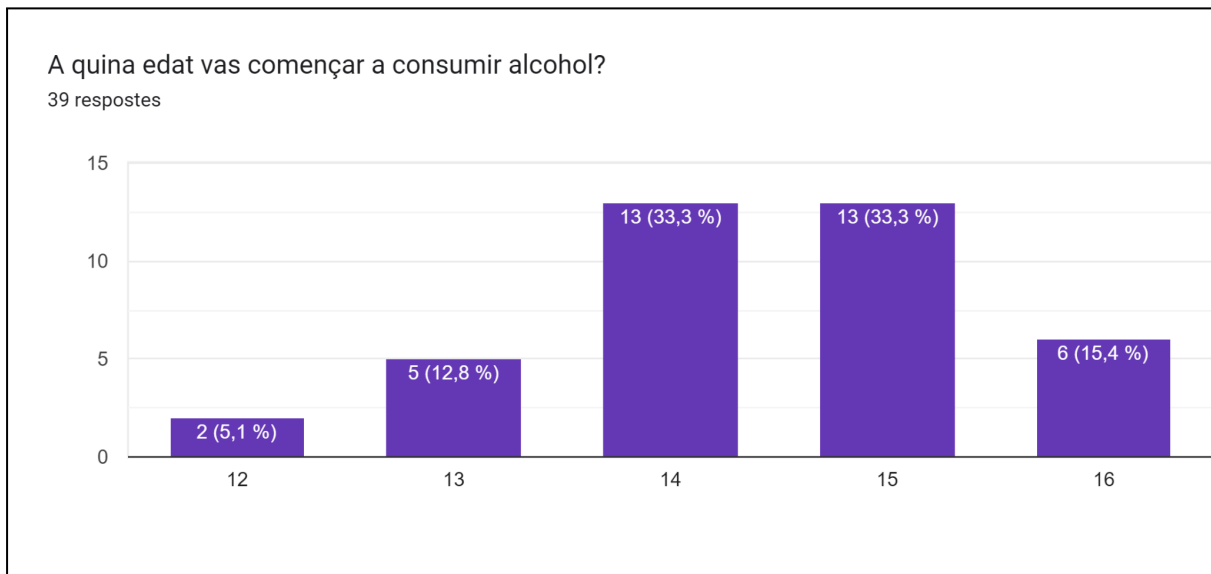
Pregunta 4

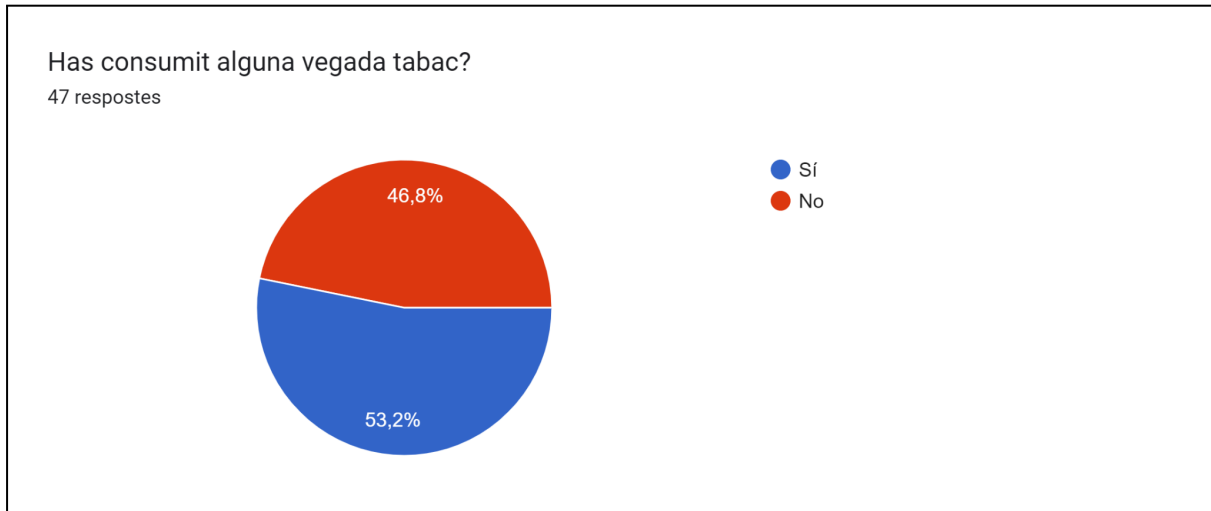
Pregunta 5

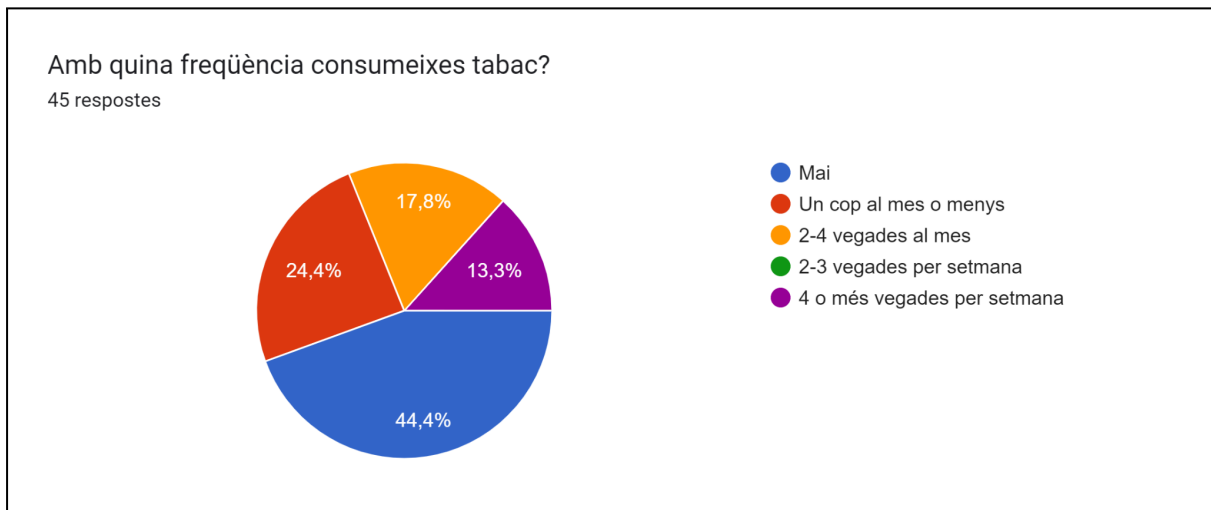
Pregunta 6

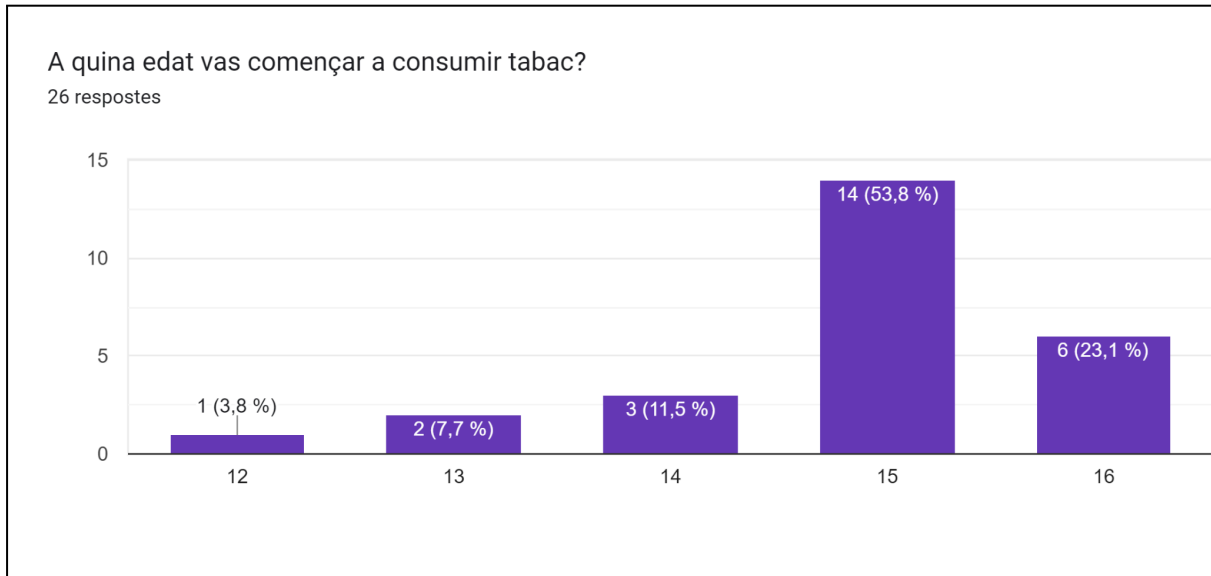
Pregunta 7

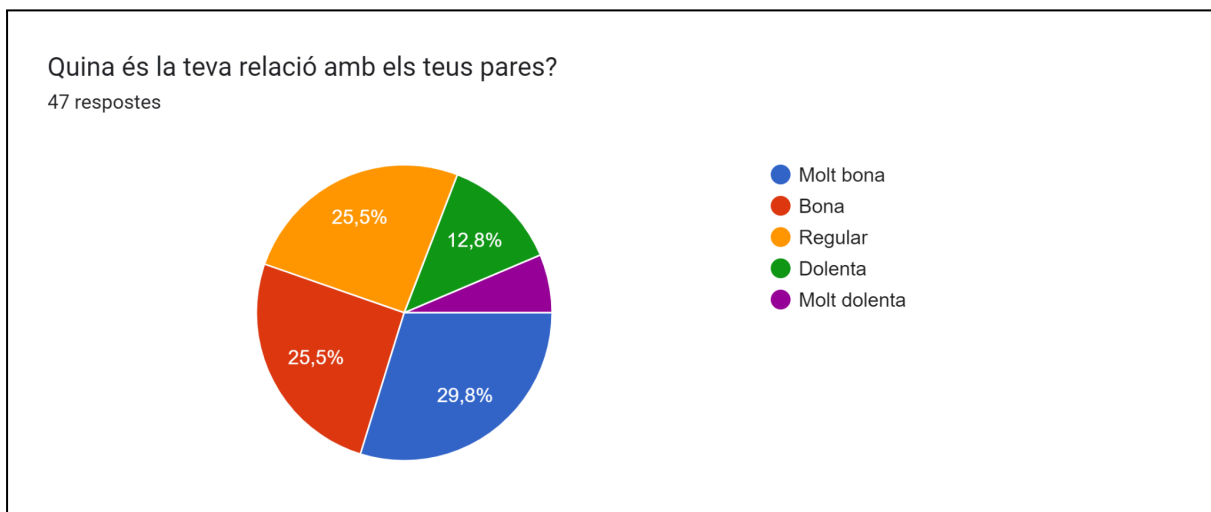
Pregunta 8

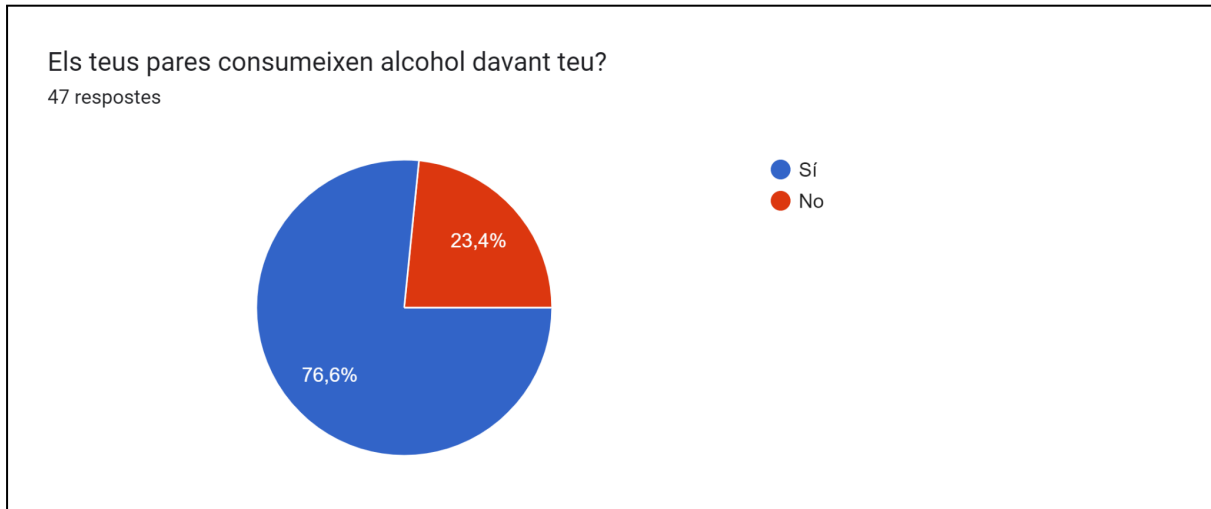
Pregunta 9

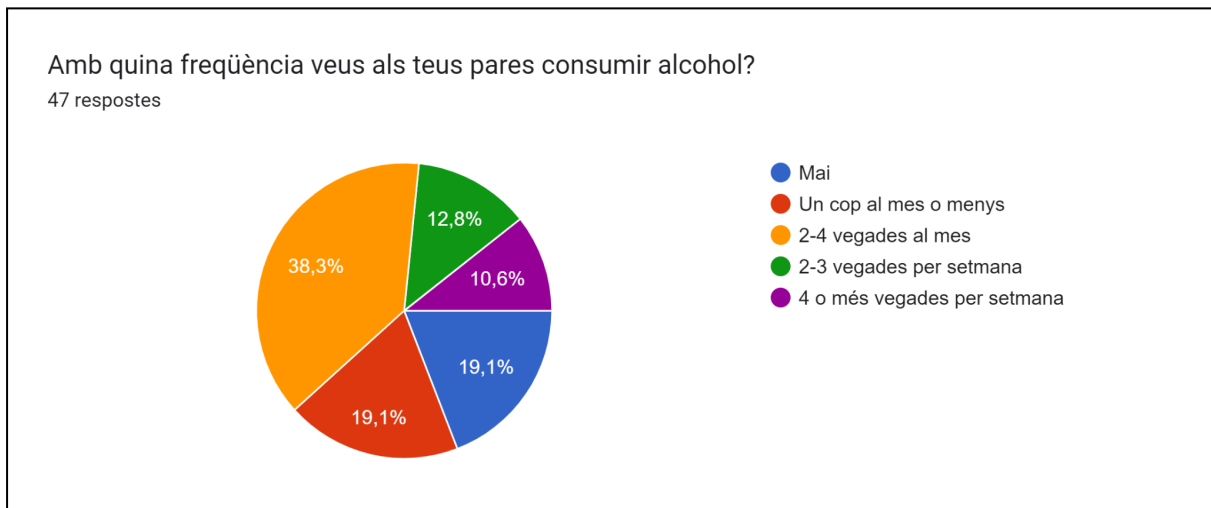
Pregunta 10

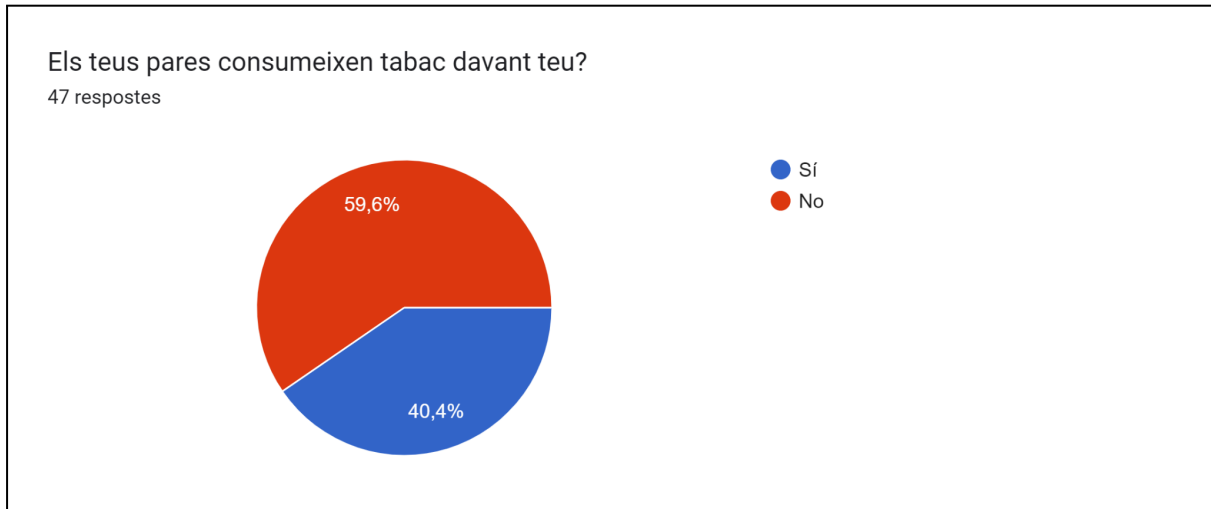
Pregunta 11

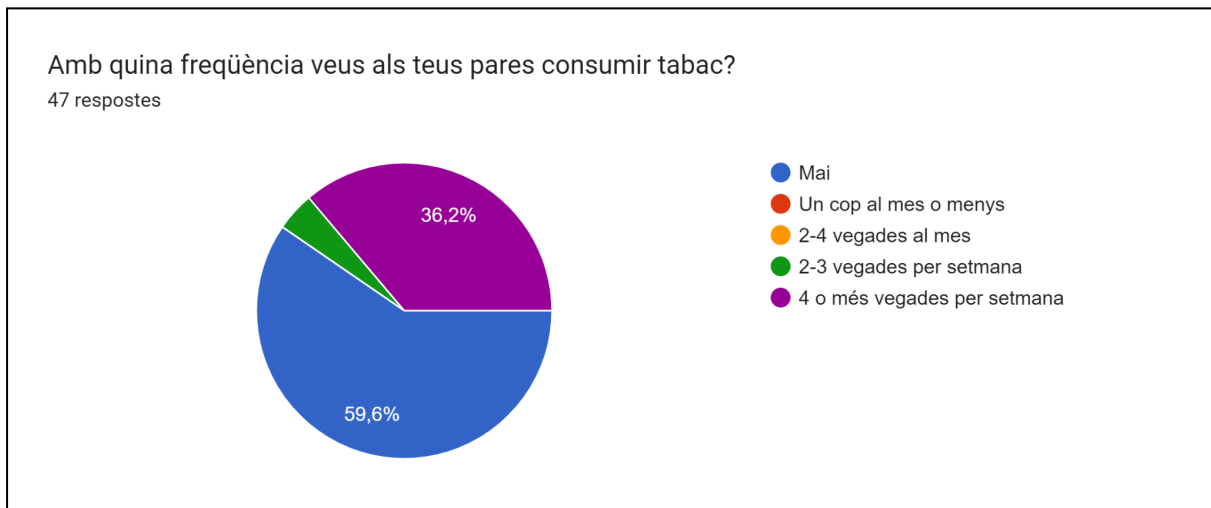
Pregunta 12

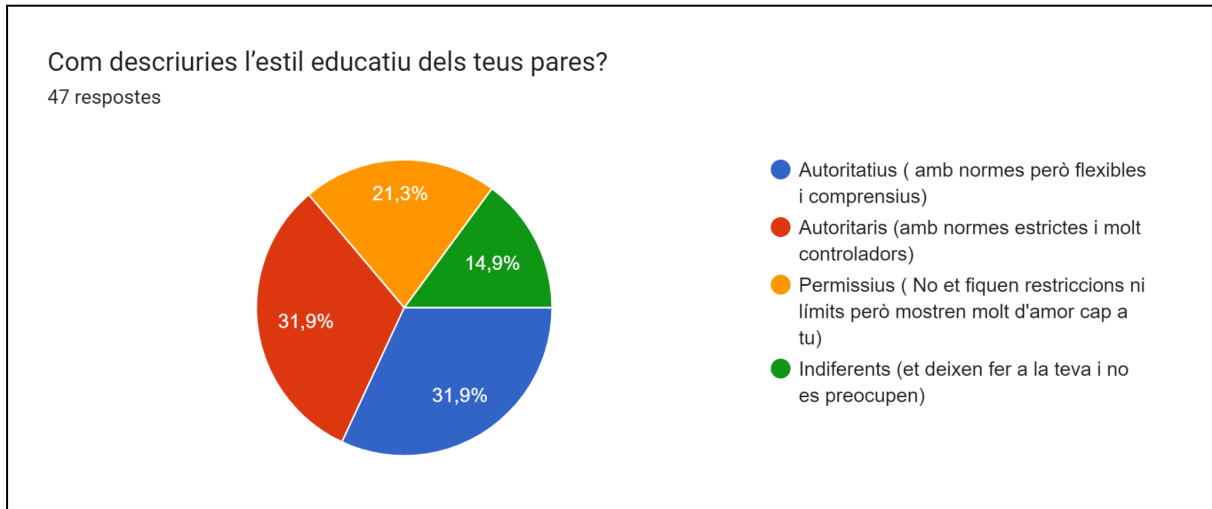
Pregunta 13

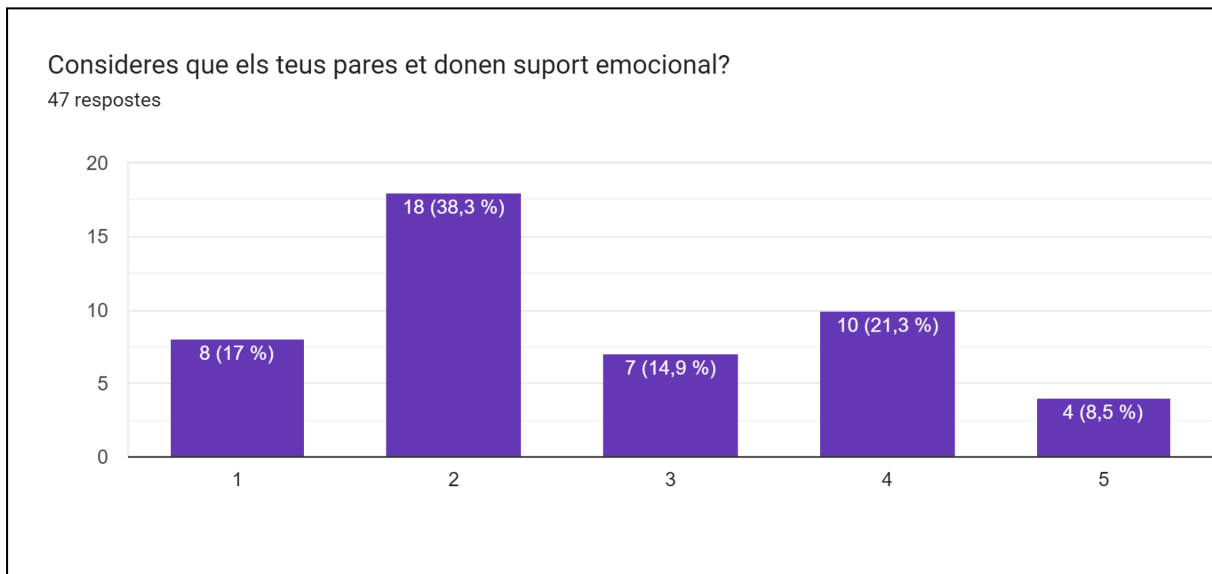
Pregunta 14

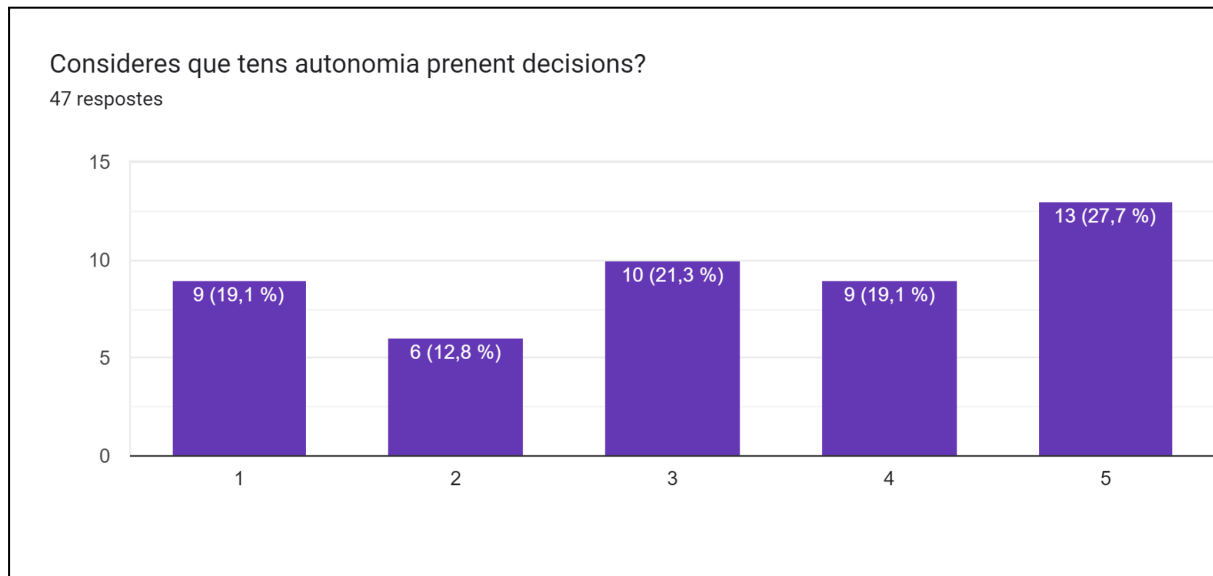
Pregunta 15

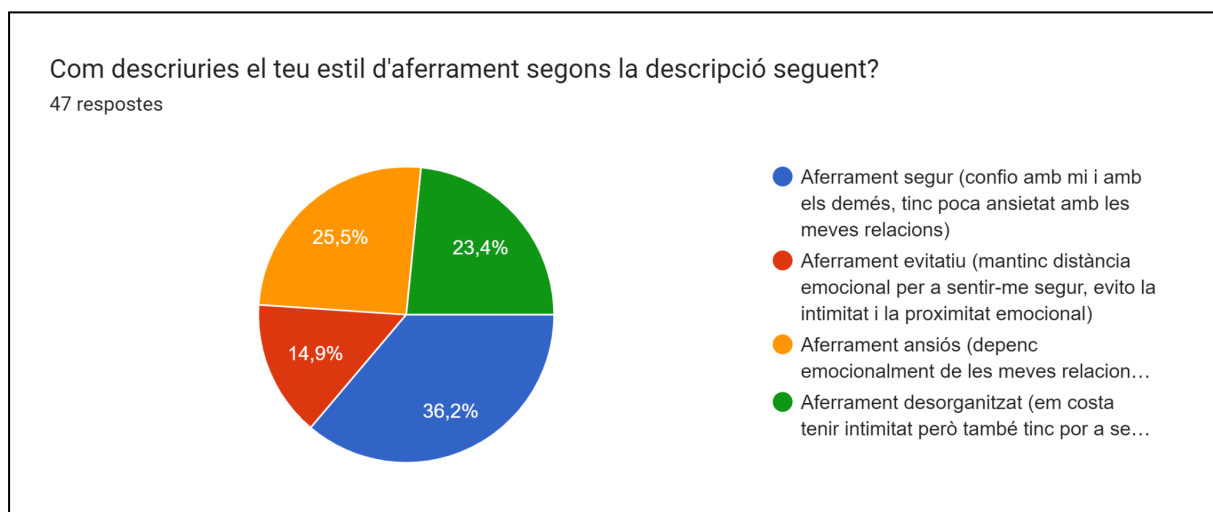
Pregunta 16

Pregunta 17

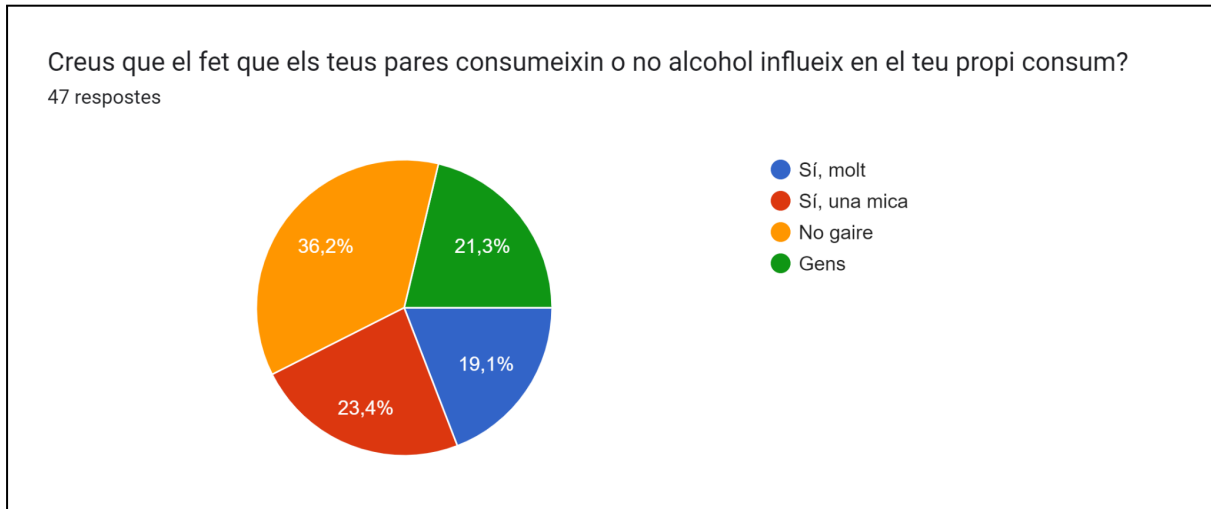

Pregunta 18

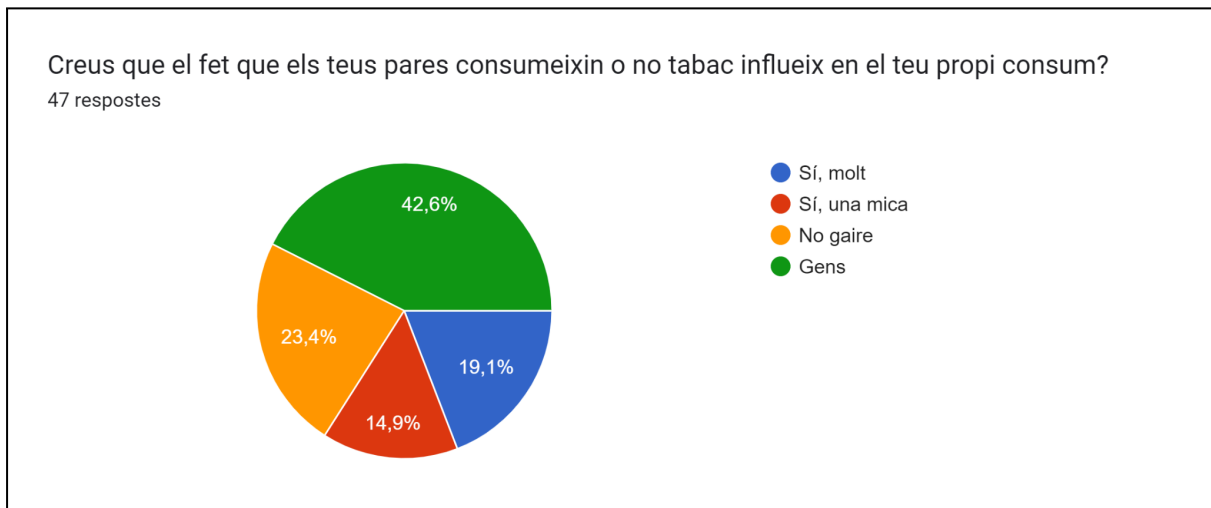

Pregunta 19

Pregunta 20

Annex 3

Taules d'estadística descriptiva dels enquestats i les seves respostes

Edat dels Enquestats

Estadísticos		
Edat de l'Enquestat		
N	Válido	47
	Perdidos	0
Media		15,40
Mediana		15,00
Desv. estándar		,993
Rango		3
Mínimo		14
Máximo		17

Gènere dels enquestats

Gènere de l'Enquestat					
		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	Masculí	24	51,1	51,1	51,1
	Femení	20	42,6	42,6	93,6
	Altres	3	6,4	6,4	100,0
	Total	47	100,0	100,0	

Edat d'inici de consum d'alcohol

Estadísticos		
Edat primer consum d'alcohol		
N	Válido	39
	Perdidos	8
Media		14,41
Mediana		14,00
Desv. estándar		1,069
Rango		4
Mínimo		12
Máximo		16

Edat d'inici de consum de tabac dels enquestats

Estadísticos		
Edat primer consum de tabac		
N	Válido	26
	Perdidos	21
Media		14,85
Mediana		15,00
Desv. estándar		1,008
Rango		4
Mínimo		12
Máximo		16

Annex 4

Correlació entre variables d'inici de consum i gènere utilitzant Anova.

Inici de consum d'alcohol segons el gènere

Descriptivos								
Edat primer consum d'alcohol								
	N	Media	Desv. estándar	Error estándar	95% de intervalo de confianza para la media		Mínimo	Máximo
					Límite inferior	Límite superior		
Masculí	19	14,42	1,121	,257	13,88	14,96	13	16
Femení	17	14,47	,943	,229	13,99	14,96	12	16
Altres	3	14,00	1,732	1,000	9,70	18,30	12	15
Total	39	14,41	1,069	,171	14,06	14,76	12	16

ANOVA					
Edat primer consum d'alcohol					
	Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
Entre grupos	,569	2	,285	,239	,789
Dentro de grupos	42,867	36	1,191		
Total	43,436	38			

Inici de consum de tabac segons el gènere

ANOVA					
Edat primer consum de tabac					
	Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
Entre grupos	4,270	2	2,135	2,326	,120
Dentro de grupos	21,114	23	,918		
Total	25,385	25			

Descriptivos								
Edat primer consum de tabac								
	N	Media	Desv. estándar	Error estándar	95% de intervalo de confianza para la media		Mínimo	Máximo
					Límite inferior	Límite superior		
Masculí	14	14,86	1,027	,275	14,26	15,45	13	16
Femení	10	15,10	,568	,180	14,69	15,51	14	16
Altres	2	13,50	2,121	1,500	-5,56	32,56	12	15
Total	26	14,85	1,008	,198	14,44	15,25	12	16

Annex 5

Taula creuada entre freqüència de consum i estils d'aferrament

Freqüència de consum d'alcohol i estils d'aferrament

Resumen de procesamiento de casos						
	Válido		Casos Perdidos		Total	
	N	Porcentaje	N	Porcentaje	N	Porcentaje
Estil d'aferrament * Freqüència de Consum d'Alcohol	47	100,0%	0	0,0%	47	100,0%

Tabla cruzada Estil d'aferrament*Freqüència de Consum d'Alcohol							
		Freqüència de Consum d'Alcohol					Total
		Mai	Un cop al mes o menys	2-4 cops al mes	2-3 cops per setmana	4 o més per setmana	
Estil d'aferrament	Desorganitzat	Recuento	1	6	4	0	11
		Recuento esperado	1,9	4,4	4,0	,5	11,0
	Ansiós	Recuento	0	7	5	0	12
		Recuento esperado	2,0	4,9	4,3	,5	12,0
	Segur	Recuento	7	5	3	1	17
		Recuento esperado	2,9	6,9	6,1	,7	17,0
	Evitatiu	Recuento	0	1	5	1	7
		Recuento esperado	1,2	2,8	2,5	,3	7,0
Total		Recuento	8	19	17	2	47
		Recuento esperado	8,0	19,0	17,0	2,0	47,0

Pruebas de chi-cuadrado			
	Valor	gl	Significación asintótica (bilateral)
Chi-cuadrado de Pearson	21,279 ^a	12	,046
Razón de verosimilitud	23,641	12	,023
Asociación lineal por lineal	,714	1	,398
N de casos válidos	47		

a. 18 casillas (90,0%) han esperado un recuento menor que 5. El recuento mínimo esperado es ,15.

Freqüència de consum de tabac i estils d'aferrament

	Resumen de procesamiento de casos					
	Válido		Casos Perdidos		Total	
	N	Porcentaje	N	Porcentaje	N	Porcentaje
Estil d'Aferrament * Freqüència de Consum de Tabac	45	95,7%	2	4,3%	47	100,0%

Tabla cruzada Estil d'Aferrament*Freqüència de Consum de Tabac							
			Freqüència de Consum de Tabac				Total
			Mai	Un cop al mes	2-4 vegades al mes	4 o més per setmana	
Estil d'Aferrament	Desorganitzat	Recuento	5	2	4	0	11
		Recuento esperado	4,9	2,7	2,0	1,5	11,0
	Ansiós	Recuento	5	3	3	1	12
		Recuento esperado	5,3	2,9	2,1	1,6	12,0
	Segur	Recuento	9	3	0	3	15
		Recuento esperado	6,7	3,7	2,7	2,0	15,0
	Evitatiu	Recuento	1	3	1	2	7
		Recuento esperado	3,1	1,7	1,2	,9	7,0
Total		Recuento	20	11	8	6	45
		Recuento esperado	20,0	11,0	8,0	6,0	45,0

Pruebas de chi-cuadrado			
	Valor	gl	Significación asintótica (bilateral)
Chi-cuadrado de Pearson	12,157 ^a	9	,205
Razón de verosimilitud	15,701	9	,073
Asociación lineal por lineal	,651	1	,420
N de casos válidos	45		

a. 14 casillas (87,5%) han esperado un recuento menor que 5. El recuento mínimo esperado es ,93.

Annex 6

Correlació entre Freqüència de consum i Estils Educatius

Freqüència de consum d'alcohol i estils d'aferrament

	Resumen de procesamiento de casos					
	Válido		Casos Perdidos		Total	
	N	Porcentaje	N	Porcentaje	N	Porcentaje
Estil Educatiu * Freqüència de Consum d'Alcohol	47	100,0%	0	0,0%	47	100,0%

			Tabla cruzada Estil Educatiu*Freqüència de Consum d'Alcohol					Total
			Freqüència de Consum d'Alcohol					
			Mai	Un cop al mes o menys	2-4 cops al mes	2-3 cops per setmana	4 o més per setmana	
Estil Educatiu	Indiferent	Recuento	0	5	2	0	0	7
		Recuento esperado	1,2	2,8	2,5	,3	,1	7,0
	Permissiu	Recuento	0	4	5	1	0	10
		Recuento esperado	1,7	4,0	3,6	,4	,2	10,0
	Autoritatiu	Recuento	7	6	2	0	0	15
		Recuento esperado	2,6	6,1	5,4	,6	,3	15,0
	Autoritari	Recuento	1	4	8	1	1	15
		Recuento esperado	2,6	6,1	5,4	,6	,3	15,0
Total		Recuento	8	19	17	2	1	47
		Recuento esperado	8,0	19,0	17,0	2,0	1,0	47,0

Pruebas de chi-cuadrado			
	Valor	gl	Significación asintótica (bilateral)
Chi-cuadrado de Pearson	22,026 ^a	12	,037
Razón de verosimilitud	23,804	12	,022
Asociación lineal por lineal	,405	1	,524
N de casos válidos	47		

a. 16 casillas (80,0%) han esperado un recuento menor que 5. El recuento mínimo esperado es ,15.

Freqüència de consum de tabac i estils d'aferrament

	Resumen de procesamiento de casos					
	Válido		Casos Perdidos		Total	
	N	Porcentaje	N	Porcentaje	N	Porcentaje
Estil Educatiu * Freqüència de Consum de Tabac	45	95,7%	2	4,3%	47	100,0%

Tabla cruzada Estil Educatiu*Freqüència de Consum de Tabac							
			Freqüència de Consum de Tabac				Total
			Mai	Un cop al mes	2-4 vegades al mes	4 o més per setmana	
Estil Educatiu	Indiferent	Recuento	3	2	2	0	7
		Recuento esperado	3,1	1,7	1,2	,9	7,0
	Permissiu	Recuento	3	2	3	2	10
		Recuento esperado	4,4	2,4	1,8	1,3	10,0
	Autoritatiu	Recuento	10	3	0	0	13
		Recuento esperado	5,8	3,2	2,3	1,7	13,0
	Autoritari	Recuento	4	4	3	4	15
		Recuento esperado	6,7	3,7	2,7	2,0	15,0
Total		Recuento	20	11	8	6	45
		Recuento esperado	20,0	11,0	8,0	6,0	45,0

Pruebas de chi-cuadrado			
	Valor	gl	Significación asintótica (bilateral)
Chi-cuadrado de Pearson	13,447 ^a	9	,143
Razón de verosimilitud	17,391	9	,043
Asociación lineal por lineal	,413	1	,520
N de casos válidos	45		

a. 14 casillas (87,5%) han esperado un recuento menor que 5. El recuento mínimo esperado es ,93.

Annex 7

Relació entre consum dels pares davant dels adolescents i la freqüència de consum d'aquests

Taula creuada sobre el consum d'alcohol dels pares i freqüència de consum d'alcohol dels fills

	Resumen de procesamiento de casos					
	Válido		Casos Perdidos		Total	
	N	Porcentaje	N	Porcentaje	N	Porcentaje
Els pares consumeixen alcohol davant teu * Freqüència de Consum d'Alcohol	47	100,0%	0	0,0%	47	100,0%

Tabla cruzada Els pares consumeixen alcohol davant teu*Freqüència de Consum d'Alcohol								
		Freqüència de Consum d'Alcohol					Total	
		Mai	Un cop al mes o menys	2-4 cops al mes	2-3 cops per setmana	4 o més per setmana		
Els pares consumeixen alcohol davant teu	Sí	Recuento	5	14	15	1	1	36
		Recuento esperado	6,1	14,6	13,0	1,5	,8	36,0
	No	Recuento	3	5	2	1	0	11
		Recuento esperado	1,9	4,4	4,0	,5	,2	11,0
Total		Recuento	8	19	17	2	1	47
		Recuento esperado	8,0	19,0	17,0	2,0	1,0	47,0

Pruebas de chi-cuadrado			
	Valor	gl	Significación asintótica (bilateral)
Chi-cuadrado de Pearson	3,356 ^a	4	,500
Razón de verosimilitud	3,573	4	,467
Asociación lineal por lineal	1,125	1	,289
N de casos válidos	47		

a. 7 casillas (70,0%) han esperado un recuento menor que 5. El recuento mínimo esperado es ,23.

Consum de tabac dels pares i freqüència de consum de tabac dels fills

	Resumen de procesamiento de casos					
	Válido		Casos Perdidos		Total	
	N	Porcentaje	N	Porcentaje	N	Porcentaje
Consum de tabac dels pares davant el fill * Freqüència de Consum de Tabac	45	95,7%	2	4,3%	47	100,0%

Tabla cruzada Consum de tabac dels pares davant el fill*Freqüència de Consum de Tabac							
			Freqüència de Consum de Tabac				Total
			Mai	Un cop al mes	2-4 vegades al mes	4 o més per setmana	
Consum de tabac dels pares davant el fill	Sí	Recuento	10	5	2	2	19
		Recuento esperado	8,4	4,6	3,4	2,5	19,0
	No	Recuento	10	6	6	4	26
		Recuento esperado	11,6	6,4	4,6	3,5	26,0
Total		Recuento	20	11	8	6	45
		Recuento esperado	20,0	11,0	8,0	6,0	45,0

Pruebas de chi-cuadrado			
	Valor	gl	Significación asintótica (bilateral)
Chi-cuadrado de Pearson	1,710 ^a	3	,635
Razón de verosimilitud	1,770	3	,621
Asociación lineal por lineal	1,233	1	,267
N de casos válidos	45		

a. 5 casillas (62,5%) han esperado un recuento menor que 5. El recuento mínimo esperado es 2,53.